

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Controversia V. De necessitate luminis fidei, & compoßibitate
supernaturlitatis cum distinctione Scoti in divinis, & quòd per eam
cognoscatur augustißimum mysterium SS. Trinitatis non esse ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

CONTROVERSIA QUINTA. DE

Necessitate iuminis fidei, & compossibilitate supernaturalitatis cum distinctione Scoti in divinis, & quod per eam cognoscatur augustissimū mysterium SS. Trinitatis non esse impossibile, adeoque reddi credibilis, minimè verò eius altitudinem evacuari, & in creaturas invehì.

S V M M A R I U M.

1. Scoti doctrina ex mente Adversariorum præjudicat mysterio SS. Trinitatis. n. 194.
2. Mysterium SS. Trinitatis transcendit captum luminis naturalis. n. 195.
3. Graves & curiosa auctoritates, quibus Deum ut trinum demonstrari posse suadet. n. 196. & seq.
4. Resolvitur impossibile esse demonstrationem Trinitatis à num. 201. usq. ad 205. inclusive.
5. Quæ pro parte affirmativa allata sunt, discutuntur. n. 206. & seq.
6. Philosophi, Sybille, & Trismegistus an & unde hauerint Trinitatis notitiam. ibid.
7. Mysterium Trinitatis non destruit evidentiam luminis naturalis. n. 215. & seq.
8. Demonstrare naturaliter huius mysterii impossibilitatem impossibile est. n. 220.
9. Nomine & titulo facilitatis mysterium reddi facilius, non evacuari illius supernaturalitatem. n. 226. & 227.
10. Resolvitur quæsitum principale, nullum SS. huic Mysterio inf. rri præjudicium, & solidatur doctrina Scoti. n. 232.

194. **N**Ovis & diris denuò flagris vapulat Scotus, vix non late Divinæ Majestatis reum proclamant, nam præjudicium, inquit, affert suâ doctrinâ Augustissimū SS. Trinitatis mysterio: quare? quia ex ea, supposito, quod detur distinctio formalis ex natura rei etiam in creatis, eadem facilitate cognosceret hoc mysterium, quâ cognoscitur Mercurius ex Mercurii statua, aut saltem ut è vestigio Hercules, aut gigas alicujus populi, quâ suum infert vestigium, cognosci potest. Sed ediffere quomodo hoc, ut tam parvæ & minimæ earum, quæ dantur à parte rei, distinctioni, tanta vis aut virtus inexistat? nunquid sepium regulus aquilam calcit? quid, respondent, difficultatis habet, quod Pater producat Filium absque eo quod producat naturam, si natura & Filius sint formaliter ex natura rei, & vera distinctione inter se distita? quid obscurum quod unum actu communicetur non communicato alio? quod substantia una sit, personæ tres sint, quid mirum, cum simile videamus in creatis, ubi habemus in una re plura, eaque realiter identificata? sicut enim in

SS. Trinitate tres personæ realiter distinctæ sunt unus Deus, ita & in ente creato v.g. homine, animalitas, & rationalitas sunt ex natura rei formaliter distinctæ, & sunt realiter unus homo: ergo in creatura, id est quod hæc distinctio sit in divinis, velut in herculeo aut giganteo vestigio cognoscimus sanctissimam Trinitatem, tam quoad ea quæ ad unitatem, quàm quoad ea quæ ad distinctionem pertinent.

Ut hæc umbratiles rationes, cum ipso verborum sono disparentes ostendamus, & fundamentum principalis quæsitæ discussionem præstemus, præmittimus 1. An mysterium sanctiss. Trinitatis sit simpliciter supra captum naturalem. 2. An sit contra captum naturalem, & possit naturaliter probari esse impossibile. 3. An rectè dicatur hoc mysterium evacuari solo titulo, & nomine facilitatis, quâ credibilis redditur & ostenditur non esse impossibile. 4. Proposito Adversariorum fundamento, tandem dabitur responsum, ad principale quæsitum, & solventur finaliter argumenta in oppositum allata.

QVÆ.

QVÆSTIO I.

An sanctissimæ Trinitatis mysterium sit supra
captum luminis naturalis?

S V M M A R I V M.

1. An mysterium sanctiss. Trinitatis sit naturali-
ter cognoscibile, & quomodo hoc intelligendum.
n. 195.
2. Afferuntur variae auctoritates pro parte affir-
mante. à n. 196. usq. ad art. 2.
3. Admiranda Mercurii Trismegisti, & Sybilla-
rum de Trinitate & aliis fidei mysteriis elo-
quia. n. 195. & seq.
4. Raymundi Lulli demonstrationes æquiparan-
tiæ inferuntur. n. 199.
5. Mysterium sanctiss. Trinitatis nulli subest evi-
dentia, aut inquisitioni naturali. nu. 200. usq.
ad n. 205.
6. Convelluntur auctoritates & argumenta in
oppositum. n. 206.
7. Philosophi unde cognoverint Trinitatem. ibid.
8. Singulorum qui pro parte affirmativa addu-
cti fuerunt, rationes, & dicta in trinitatem re-
cantur. art. 3. per totum. n. 206.
9. Sybilla, & Trismegistus aspirati divinitus:
floruit hic Trismeg. ante Abraham. n. 201.
10. Raymundus Lullus per impostura calumniæ
malè audit, sed ab ea gloriose vindicatur. nu.
210. & seq.
11. Rationes Lulli rejiciuntur. n. 212.
12. Malè asseritur Scotum docuisse, quid Deus,
quæ trinus est, naturaliter sit demonstrabilis.
n. 214. & seq.

195.

Hanc Quæstionem præmittendam duxi,
ut Scoti doctrinæ soliditas, & eorum
quæ contra illam afferuntur nullitas, melius
patefacta, explodatur, ubi nota. Quæstionem
non esse de inclinatione & capacitate nativa
ad cognoscendum hoc mysterium, quoquo
modo illius haberi possit notitia, sive per re-
velationem, sive per demonstrationem ha-
beatur: certum siquidem est, ut Subtilis q. 1.
Prologi n. 21. §. Ad suppositum dico: quod cum
intellectus passibilis quacunque cognitione natura-
liter perficiatur, etiam ad quamcunque naturali-
ter inclinatur. Nec in eo difficultas est, quia
omnis potentia passiva naturali pondere reci-
pit id, quod sui perfectivum est, adeoque na-
turaliter intellectus creatus propendet in co-
juscunque veritatis cognitionem, præcipue
verò præstantissimæ veritatis, qualis est divinæ
essentiæ unitas, & personarum trinitas. Et in
hoc sensu Scotus eadem quæst. Prologi §. Ad se-
cundum, num. 12. dixerat: Deum esse finem
naturalem hominis, licet non naturaliter ad-
piscendum, in quam sententiam adducit lo-
cum S. August. l. de Prædest. Sanct. c. 4. posse

Augustin.

habere fidem, posse habere charitatem, naturæ
hominum. Ex his autem inferre, Doctorem
negasse formas supernaturales, est calumnia
amstruere, de quo hic non est agendum. Se-
cundò, Non est quæstio de incompleta, &
imperfecta cognitione horum terminorum,
Deus, & Trinus, nam ut Doctor qu. 14. Quæst.
Deus ut causa prima, adeoque unitas Deitatis,
à nativo intellectu creati lumine cognosci
potest: sic & indubiè qui attenderet ad nu-
merum ternarium, & ad significationem no-
minis personæ, dum Trinitatem ab aliquo
propositam audit, quid illi terminus Trinitas
sit, cognoscere potest. Sic Scotus Quæst. cit.
n. 4. §. quod probatur, ait: Fidelis & infidelis
contradictories sibi de hac propositione, Deus est
Trinus, & Unus, non tantum contradicunt sibi
de nominibus, sed de conceptibus, quod non esset, nisi
uterque haberet intellectum terminorum. Diffi-
cultas itaque in eo solum est, an mysterium
Trinitatis naturali viâ, & per nativam intelli-
gendi aut discurrendi facultatem inveniri va-
leat.

A R T I C U L U S I.

In quo

Quæ affirmantem quæstionis partem suadent, afferuntur.

196. **R**ejicitur D. Thomas à Vasquez, quod ne-
get Philosophos habuisse notitiam Tri-
nitatis, quasi non aperte legeretur in Patrum
scriptis, quod plures Philosophi aliquam Tri-
nitatis notitiam habuerint, ut videre est apud

Augustin.
Eugubin.
Clem. Al.

Augustinum Eugubinum l. 1. & 2. de perenni
Philosophia, & apud Clementem Alexan-
dri l. 5. Stromatum de Platone. Justinum
martyrem in coheratione ad Græcos. Et Cyri-
llum l. 1. & 2. contra Julianum, de Orpheo, &
aliis.

Claudius
Mamert.
de Plato-
ne testi-
monium.

alis. Augustinum l. 7. Confess. ubi fatetur se in
libris Platoniorum legisse, non quidem his ver-
bis, sed idem omnino multiplicibus suaderi rationi-
bus, quod in principio erat Verbum, & Verbum e-
rat apud Deum. Et Claudianus Mamertinus
apud Eusebium l. 2. de preparatione Evangel. de
Platone ait: Qui tantis seculis ante puerperi-
um Virginis, antepredicatum summae Tri-
nitatis in Gentibus unitatem ineffabilem, non
imitabili eloquio, quaesivit, invenit, prodidit.
Et in Epist. ad Dionysium Regem, qui ipsum de
natura Dei fuerat percunctatus, sic ipsemet
Plato scribit: De natura primi loquendum est
per anigmata, ut si quid Epistola ponto vel terra

perpeffa fuerit, qui legerit non intelligat: sic ergo
res habet, circum omnium Regem omnia sunt, &
illius gratia omnia existunt, illeque est causa bo-
norum omnium: secundum autem circa secun-
dam, & tertium circa tertiam. Quotum ver-
borum sensum teste Cyrillo explicavit Por-
phyrius his verbis: Usque ad tres subsistentias
progredi, id est, habere divinam substantiam tres
descensus, sive in triplicem numerum se propagare,
esse enim supremum, altissimumque Deum ipsum
per se bonum, post eum secundum Opificem dedit
animam mundi, quia anima Latine idem est, quod
Graece ψυχή, id est ventus, anima enim est velut
spiritus quidam.

Quid de hoc mysterio Trismegistus, & Sybillæ protulerint,
item Aristoteles, & alii,

197.
Unde
Mercuri-
us Tri-
megistus
dicitur.

PRæ omnibus Philosophis ad hujus myste-
rii, & aliorum Christianæ fidei veritatem,
accessit Mercurius τριμεγιστος id est, ter
Maximus, sic dictus, non solum ut putat Val-
quez ex Suida, quod verba fecerit de Trinitate:
sed ut Franciscus Flusius in prefat. in Mer-
curii Pimandram, quod juxta vetustos Ægy-
ptiorum mores, à Maximo Philosopho in Sa-
cerdotium vocaretur, à maximo verò Sacer-
dote in Regem accitus esset, unde ter maxi-
mum illum dici Philosophum, Sacerdotem
ac Regem, receptum est. Sic verò ait de
hoc mysterio: I. cui titulus Pymander c. 1. n.
6. τὸ πρῶτον λέγει, ἐγὼ, ἐγὼ εἰμι ὁ θεός, θεός. Lu-
men illud, ego mens Deus tuus sum, qui sum
aménaturam humidam, qua ex tenebris eluxit.
Quod autem ex mente lucidum Verbum (non
ut refertur apud Frassen Tract. 3. de Deo, d. 1.
quaest. 2. num. 1. humidum) Dei Filius est; sic
enim sonat littera originalis ἐκ τῆς οὐχίας τοῦ
θεοῦ, idque mox explicans, quod Pater sit
lumen & mens, ex qua est Verbum, Quod, in-
quit, in te videt, & audit, Verbum Domini:
mens autem, Pater Deus, non etenim sejun-
guntur à se invicem, unitas namque horum est
vita, infra autem num. 9. exprimit Spiritum
sanctum quoque. Mens autem Deus ambise-
xus existens vita, & lumen, ut Author peperit
Verbo alteram mentem opificem, qua Deus ignis
& spiritus existens, &c. Idem Mercurius c.
13. in Hymnodia seu cantione arcana, num. 19.
ὁ θεὸς ὁ πᾶσι δὲ τοῖς πνεύματι θεῷ. Totum quod
nobis est vita ferva, & lux illustra. O spiritus
Deus. Et mox: O spiritus, lator, opitex,
Tu es Deus. Omnis verò alius multis id adhuc
addo testimonium ex collectaneis Suidæ, & ha-
betur in Pimandra Mercurii, cap. 15. ad Tat
Mercurii filium, num. 12. Erat lumen intelligibile
ante lumen intelligibile, & erat semper mens à
mente lucens, ac nihil erat hujus unitas quam Spi-
ritus omnia circumplectens, & statim: Extra
hoc non est Deus, non Angelus, non essentia quæpi-
am alia: Omnium enim Dominus & Pater, &
Deus: & omnia sub ipso, & in ipso sunt. Nam
Verbum ejus absolutissimum erat & secundum ac
opifex in secunda natura. Ad hunc textum se-
quitur apud Valquez l. 1. p. d. 132. c. 1. n. 4. & aqua
Tonus secundus R. P. Stumeli.

Aperitur
mysterium
Trinit.

fecunda prolificam fecit aquam. Idem, inquit, vi-
detur dixisse Verbum divinum fecundam fecisse
aquam, quia ex aqua volatilia, & aquatilia ani-
malia produxit, ut refert scripti. Gen. 1. verum
quod ὡς ἐν ἀποδόσει ut aiunt, hic addimus, de
hoc dubium esse potest, quia textus originalis
Græcus sic sonat πᾶσι δὲ τῷ πνεύματι ὁ θεὸς
ἐγένετο τὸ ὕδωρ τὸν ἀνδρᾶ ἐποίησε id est, Filius
existens, & aqua fecunda conceptum hominem
facit. Ubi potius videtur præludere Baptismo,
ut homo respectu generationis sit quasi con-
ceptus, generatus autem per lavacrum rege-
nerationis in aqua fecunda: seu ut habet c. 4
n. 4. immersus in craterem spiritu refertum, &
ablutus, homo fiat id, ad quod natus, & c. Por-
rò finit Mercurius testimonium suum de Spi-
ritu Sallatum ex ipso c. 15. n. 2. in fine, hoc
modo: Adjuro te ὁ cælum, Dei magni sapiens o-
pus, adjuro te ὁ vox Patris quam primam effatus
est, quando universum firmavit mundum, adjuro
te per unigenitum Verbum, qui cuncta circumam-
bit ἰσχυρὸς ἰσχυρὸς propitius, propitius esto.
Huic accedit Zoroastes Chaldaeus, ita scribens:
Monas genuit anadem, & in toto mundo lucet tri-
as. Cui consonat illud quod circumfertur ex
citato Trismegisto: Monas genuit Monadem, &
in se suum reflexit ardorem. Quod significat,
Patrem unicum genuisse unicum Filium, eos
que sese ardentem amando spirasse Spiritum
S. qui est amor procedens.

His adde vaticinium Sybillæ Cumanae, vel ut
alii Erithraæ, vel ut legitur in chronicis de æ-
tatibus mundi impressis Augustæ à Joanne
Schenkenger, atate v. fol. 111. Thyburtina. Quo
Verbi divinitas, incarnatio, & passio tam cla-
rè referatur, ut clariùs referari nō posset, ut vi-
dere est apud S. Aug. 18. de Civ. c. 23. ubi sic ait:
Vir clarissimus Flavianus, cum de Christo colloque-
remur, græcum nobis codicem protulit, carmina ef-
fere dicens Sybilla Erithraæ (quam, ut supra, alii
vocat Cumana) ubi ostendit quodam loco, in ca-
pitibus versu ordinem literarū ita se habentem, ut
hec in eo verba legeretur Ἰησοῦς χριστὸς θεὸς ὁ ὡ-
ρίστης, Iesus Christus Dei Filius Salvator. Adducitur
etiā à nonnullis in hæc rē Arist. l. 1. de celo c. 1.
text. 2. dicens: Ipsa tria omnia sunt, & ter ipsū
omni ex parte. Et textu 3. Nam ut Pithagorici
etiam

K etiam

etiā inquirunt, ipſum omne ac omnia tribus ſunt definita; ſinis enim, medium atque prin-

cipium ipſius omnis numerum habent, hæc autem Trinitatis.

Quid cenſerint Theologi de hoc.

199. **N**on defuerunt etiam Theologi, quos à duce & Magiſtro ſuo *Raymundo Lullo*, Lullitas vocamus, qui naturaliter in Deo tres perſonas demonſtrari poſſe cenſebant; an autem ſuppoſito lumine fidei, vel ex ſolis naturæ principiis, infra *art. 3. §. 5. n. 212.* videbitur. Huicque ſententiæ favet *Henricus Quodl. 8. queſt. 4.* *Richardus de S. Viſcorel. 1. de Trinit. c. 4.* quæ tamen in alium ſenſum benignè interpretatur *D. Thomas 1. p. queſt. 32. ad 1. in ſolutione ſecunda.* Quantum verò ad *Raymundum*, putat ille, in libro, quem *Apoſtrophem* vocat; & in lib. ſentent. in principio, ubi diſputat, an Theologia ſit ſcientia: & in lib. de demonſtratione æquiparantiæ, & alibi ſæpè. Putat, inquam, Tria de hoc myſterio demonſtrari poſſe 1. plures eſſe in Deo perſonas. 2. Nec plures, nec pauciores eſſe, quàm tres. 3. Has perſonas eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum. Primum ſic demonſtrat 1. Ubicumque eſt concordia, ibi etiam eſt pluralitas; in divina bonitate autem eſt concordia: ergo in divina bonitate eſt pluralitas. Min. prob. Ubicumque eſt actus, quem ipſe appellat *bonifacere*, ibi eſt concordia agentis, & actus in ipſo actus; in divina bonitate verò, ibi eſt actus: ergo eſt ibi, ait, concordia bonificativi & bonificabilis in actu bonificandi. Secundò: Ubicumque eſt æqualitas, eſt diſtinctio inter ipſa æqualia, ſed in divina bonitate eſt æqualitas inter bonificativum, & bonificabile: ergo eſt ibi pluralitas. Majorem relinquit, ſicut & ſuperius, ut notam, Minorem verò eodem modo probat, quo ſuprà.

Secundum verò, ſcilicet hanc pluralitatem eſſe Trinitatem, ſibi viſus eſt ſic demonſtrare: illa eſſentia cenſetur in majoritate actionis, in qua ſufficit unica actio, unica paſſio, & unicuique actus: hoc eſt, illa eſſentia eſt perfectiſſima in agendo, quæ eſt communicans ſe perfectiſſimo modo; ſeu, illam eſſentiam eſſe in agendo perfectiſſimam, in qua tantum reperitur unicum agens ſeu produciens, unicum productum, & unicuique actus: ponit exemplum, *bonificativum, bonificabile, & bonifacere*, qui ſunt termini *ſchola Lulliana*. Sed divina bonitas eſt perfectiſſima in producendo: ergo tria illa tantum debent eſſe in ea. Majorem huius demonſtrationis probat; quia ſi in eadem eſſentia eſſent plures actiones, una limitaret aliam; quod eſſet magnæ imperfectionis, ac proinde talis natura non eſſet in majoritate actionis. Quod iterum alio confirmat medio: Illa eſſentia eſt in majoritate diſtinctionis, in qua eſt unicus diſtinctivus, generativus, ſeu productivus, unicus etiam diſtinguibilis, generabilis, & producibilis, & unicum diſtinguitur per ſpirare & amare: divina autem bonitas eſt in majoritate diſtinctionis: ergo in divina bonitate illa tria ſuf-

ficiunt. Et mox infra ſe explicans ait: intendimus dicere quòd eſt unicus generativus & diſtinctivus reſpectu Filii, & hic eſt Pater divinus; & unicus diſtinguibilis, generabilis, & producibilis reſpectu Patris, & hic eſt Filius; & unicum diſtinguere per amare, & ſpirare, & hic eſt Spiritus ſanctus.

Tertiò demonſtratum vult eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, hac ratione: omnino id concedi debet in divina bonitate, per quod quod bonificativum eſt in majoritate actionis, & bonificabile in majoritate paſſionis, vel id eſt Deo tribuendum, quod habet perfectiorem modum produciens & producti: hoc autem fit per Paternitatem, & Filianem: ergo in Deo, ratione actionis & paſſionis, id eſt ratione produciens & producti eſt Pater, & Filius. Quare bonificativum eſt Pater, bonificabile Filius. Min. prob. quia perfectiſſimus modus produciendi eſt Patris reſpectu Filii, hic enim de tota ſua ſubſtantia Filium generat. Debere autem etiam Spiritum ſanctum eſſe, probat; quia unum illud concedendum eſt in divina bonitate, per quod bonificare eſt in majoritate actionis, id eſt, per quod eſt perfectiſſimus actus, bonificans, & bonificabilis, hoc autem fit per amare: ergo in divina bonitate concedendum eſt amare, quod appellamus Spiritum ſanctum. Min. demonſtrat: quia bonificare ſine amare, non eſſet infinitum, ac proinde non eſſet perfectiſſimum, nec in majoritate actus. Vide quæ de his, & pro terminorum Lulli explicatione, *Arborem illius divinalem. cap. de numero rationali divinali fol. 121. impreſſ. Lugdun.*

Notat tamen *Raymundus Lullus*, demonſtrationes huius myſterii non eſſe à priori, ſed magis à poſteriori, ſed æquiparantæ. Vocat autem demonſtrationes æquiparantæ, quæ nec per cauſam ſunt, cum nulla ſit cauſa Trinitatis: nec ab effectu, quia effectus Dei ab alio procedunt, non quæ Trino, ſed quæ Uno. Aſſerit nihilominus has demonſtrationes deduci ex propoſitionibus prioribus, non quia illæ ſunt priores concluſionibus, cum nulla ibi ſit cauſa prior; ſed quia illæ non habent alias priores, adeoque has demonſtrationes adeò vult evidentes eſſe, ut non ſolum Gentilem, & Mahumetanum convincere valeant, ſed eas penetrare velit; ſed ea etiam ſemel à vitiis doctis, elevatum intellectum habentibus, habitâ, putat in ipſis circa hoc myſterium non amplius manere fidem. Et quando dicitur ſic tolli doctis meritum fidei: Reſpondet nos non eſſe creatos ad meritum fidei, ſed ad laudandum Deum, quem finem niſi homines conſequimur, etiam ſi tolleretur meritum fidei. Vult itaque huius myſterii fidem remanere apud illiteratos, & rudes, qui trahuntur per fidem; Subtiles per rationem.

Hicet

100 Hisce Theologis denique Alphonsus Toletanus 1. d. 2. qu. 1. art. 1. & Ockamibidem, connumerare volunt hanc in rem Scotum 1. d. 2. quaest. 7. art. 3. §. Quia sicut dixi. Et infra n. 18. §. dico tunc ad questionem. Ubi sic habet: Quidquid de ratione sua formali, & sine imperfectione est principium productivum sufficiens, illud in quocunque reperitur est illius principium productivum: at memoria fecunda, id est, intellectus habens obiectum actu intelligibile sibi praesens, ex ratione sua formali est principium productivum Verbi. Similiter (ut mox infra Doctor post additionem) voluntas perfecta habens obiectum amabile actu cognitum sibi praesentatum, ex ratione sua formali est productiva amoris perfecti: ergo memoria perfecta, & voluntas perfecta, in quocunque reperiuntur, sunt productivae Verbi, & Amoris; reperiuntur autem in Deo: ergo cum in Deo sit idem esse & posse, de facto sunt productivae Verbi, & Amoris. Non produciunt autem Verbum, & Amorem distinctum à natura dicentis, quia hoc est imperfectio, nis in creatura intellectuali, & quanto aliquid perfectius ad intra procedit processu intelligibili, tanto magis, ut inquit D. Thomas 1. p. quaest. 27. art. 1. ad secundum. est unum cum eo à quo procedit; nam manifestum est, aut, quod quanto aliquid magis intelligitur, tanto magis conceptio intellectualis est intima intelligenti, & magis unum. Et

„mox infert: unde cum divinum intelligere sit in fine perfectionis, necesse est, quod Verbum divinum sit perfectè unum cum eo à quo procedit absque omni diversitate. Ita cum proportionem de voluntate discurrendum est, quod quanto perfectius res amatur, tanto magis uniat amor, proinde sit ut divinus Amor sit cum eo, à quo procedit, perfectissimè unum. Et sic per naturalem discursum non solum habemus duas processiones, unam Verbi, alteram Amoris; sed etiam tres personas, unam quae dicit Verbum, alteram ipsum Verbum à quo cognoscendo & dicente illud, tertiam quae ex mutuo complexu Verbi, & dicentis Verbum procedit, & est Amor. Verbum autem est Filius, seu notitia genita quae est Filius Patris, quia procedit per modum similitudinis cum principio vitae conjuncto, quae processio est generatio. Amor denique ab utroque procedens est Spiritus sanctus, qui procedit per modum spirationis, & impulsus ad amatum.

Apparet Trinitatis essentia.

Secundò allegant Scotum 2. d. 3. quaest. 9. nu. 6. §. Ad questionem igitur respondeo aliter. Licet enim ibi principaliter agat de notitia abstractiva Deitatis, tamen infra num. 16. respondendo ad tertium. §. Et si obijciatur contra istud. Illud extendit ad Deitatis notitiam, ut est in tribus suppositis, ut Lycherus in Comment. n. 17. in notabili allato innuit.

ARTICULUS II.

In quo

Resolvitur caput Quaestionis pro parte negativa.

201. Perspicuum est, & experientia quotidiana certum posse ex hoc mysterio à fidelibus credito, vel solum etiam in sacris Litteris expresso, ingenerari audientium vel legentium animis opinionem quandam naturalem, & fidem humanam de veritate ejusdem, qualem ipsi infideles, quando audiunt illud à fidei praedicatore enunciari, illud naturaliter apprehendendo habere possunt, sive credant, sive non; & qualem de facto habent haeretici, quos videmus firmissimè assenseri huic mysterio, ut etiam omnem de opposito formidinem excludant, imò perfectius quam ulli veritati scientificae, ut parati sint pro illa veritate retinenda mortem subire: quam tamen veritatem, cum illam sibi non vendicant, ex parte motivi, quod verè humanum est ac fal-

libile, sed ex parte subiecti, ideo assensus ille simpliciter incertus est ac imperfectus. Similiter fideles cum recordantur se aliquando actum fidei eliciisse circa hoc mysterium per actum recordandi naturalem illud apprehendunt; estque idem de his, qui habuerunt evidentiam revelationis, & de Angelo, & de anima cognoscente visionem & fruitionem suam beatificam. Pari ratione quidam Philosophi & infideles, in sacris Litteris aut fidei sermone de Trinitate instructi, illud naturaliter apprehendunt, licet infideles aliorum quae necessaria sunt ad credendum, ex ignorantia aut voluntatis defectu non conceperint veram fidem,

gerari videamus, non intelligimus illud animam rationalem prædum esse, esto si animam rationalem haberet, sit eadem anima in illo, quo & actum intelligendi, sentiendi, & cogitandi exerceat, non tamen nisi secundum diversos perfectionis gradus: ita licet creaturæ procedant à Deo, qui Trinus, & Unus est, non tamen quia Trinus, sed quia Unus, & prout est ens à se, quod sit rerum omnium principium. Quæ ratio cum sit communis omnibus personis, ac in omnipotentia consistat, non potest nobis peculiare manifestare rationes Trinitatis constitutivas.

104. Confirmatur ex Scoto *Quodl. 14. num. 11. §. De scientia autem.* Illud non potest sciri de Deo per creaturam, quo circumscripto remanet in causa, quidquid est necessarium ad causandum; sed circumscripta per impossibile Trinitate, haberetur quidquid in Deo necessarium est ad causandum creaturam: si enim per impossibile unicum in Deo esset suppositum (accipiendo suppositum pro aliquo per se stante simpliciter, licet non incommunicabiliter ut hic, & 1. d. 4. quaest. 2. accipit, dicens: quod hæc sit primo vera, Deus creat, prout ly Deus non supponit pro aliqua persona, sed pro hoc Deo singulari) tunc æ-

quæ talem haberet, & eandem vim infinitam producendi, quam habet de se: ergo ex cognitione creaturæ à Deo procedentis, non potest cognosci ipsa divina personarum Trinitas.

Nec altera via ex creaturis notitiam Trinitatis colligere licet: cum nihil huic mysterio proprium nobis ostendunt; cum enim species ab aliquo ente creato immediate derivata illud solum representent, non verò aliud ens, & intra totum genus creaturæ nihil habeatur, quod in se unum & simplex identificetur pluribus realiter distinctis, quin potius creaturæ, non solum universali illo & constanti principio *Quodlibet est, vel non est*, sed etiam ex alio illo lumine naturæ noto principio: *Quæ sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se*, intellectum aliunde non confirmatum in partem Trinitatis oppositum violenter abducet. Si enim est realiter unus, quomodo Trinus? quod idem videri potest ac non realiter unus: quod licet verum sit, nequit tamen intellectum evincere, qualiter illa natura in divinis realiter identificetur cum tribus suppositis, & non ipsa inter se supposita. Plura de hoc in seq. *Contror.*

ARTICULUS III.

In quo

Discutiuntur & enervantur, quæ pro parte affirmativa Art. 1. supra allata, ubi unde Philosophi hauserint notitiam Trinitatis?

§. I.

205. Generaliter ad ea quæ *supra num. 196. art. 1.* relata sunt, vel responderi posset cum D. Thom. 1. p. qu. 32. art. 1. *Ad primum:* Philosophos non cognovisse mysterium Trinitatis per propria, quæ sunt Paternitas, Filiatio, & processio; cognovisse tamen essentialia attributa, quæ appropriantur personis, v. gr. Potentia Patri, sapientia Filio, bonitas Spiritui sancto. Sed quidquid sit de hoc, cum huius contrarium Patres referant, responsio rejicitur ab aliis, prout notavimus *supra num. 196.* Primum quidem, quia vel ipsam notitiam potuerunt accipere ex ipsa traditione, quæ ab Adamo usque ad Noë, & ab hoc usque ad Abraham proflexerit; Abraham postea, & Moyses illam notitiam Gentilibus in Egypto familiarem fecerunt, ex quibus postea, ut refert Justinus martyr *in orat. ad Gentes*, & Cyrillus Alexandrinus *l. 1. & 2. contra Julianum*: ad alios disseminata exitit. Vel ut censent alii, Philosophi hanc suam de hoc mysterio notitiam hauserunt ex libris Moysis, & Prophetarum, vel ex traditione Hebræorum, & Chaldæorum, apud quos notitiam Trinitatis

primævis eorum Patriarchis revelatam, remanere potuisse, non est dubitandum. Vel denique vaticinia Sybillarum, quæ de Filii divinitate clare sunt vaticinata, ad hosce Philosophos pervenerunt; vel ex Oraculis demonum, quale apud Vasquez *loc. supra cit.* protulit Apollo Delphicus, rogatus à Sacerdote de vera Religione, refertque Eugubinus *lib. de perenni Philosophia, c. 19.* in hæc verba:

*Nec me scisciteris de sancto ac divino Genitore,
Et sobole chara, & rebus Magni Induperantis,
Et statu, qui mundum adstrictum continet omnem
Mente, cellures, fluvios, mare, tartara & ignem,
Aëraque: heu templis his me discedere coget.*

Aliud oraculum refert Vives *lib. 10. de Civit. c. 23.* de Serapide, qui consultus à Tule Ægypti Rege, quisnam esset beator, sic respondisse fertur:

*Principio Deus est, tum Sermo, & Spiritus illi
Additur; aquæ hæc sunt & tendentia in unum.*

K 3 Neque

Abraham
Moyſes
Unde Philoſophi
haurire
potuerint
Trinitatis
notitiam
Cyrillus
lexadr.
Tomus ſecundus R.P. Stumelii.

*Demon
ſubinde
veritatem
faſſus ex
malo ſine.*

Neque mirum alicui videatur, etiam mendaciorum patrem, aliquando extiſſe ſanctiſſimæ Trinitatis Præconem: quia tres perſonas detegendo, affectavit tres Deos animis hominum invadere, ut ſatis declarant Philoſophorum errores. Unde non immerito Plato vocatur *Arianorum prodromus*, tres enim ponebat Deos, ſcilicet ſummum Deum, Demiurgum, & animam; ſed duos poſteriores dicebat eſſe creatos, & ſummo Deo longe inferiores, quod penè ipſius Arii fuit commentum. Hinc Tertullianus Philoſophos, maxime Platonicos, *Hæreticorum Patriarchas*, optimo jure dixit.

§. II.

de Platone, & Sybillis.

206. Ex his facile colligi poterit, quid ad Platonem ſpecialiter reſponderi debeat, hunc enim ex libris Moſaicis, vel à Judæis, notitiam Trinitatis accepiſſe, arbitrantur Cyrillus Alexandrinus, Juſtinus mart. *loc. cit.* Euſebius, *l. 11. de Preparat. Evang. c. 10.* Auguſtinus *l. 2. de doctrina Chriſtiana, c. 28.* & *l. 18. de Civit. cap. 23.* & alii, quos citat & ſequitur Eugubinus *l. 1. de Sybilla perennis Philoſoph.* De Sybillis verò plerique Laſtantio *l. 4. divin. Juſtificat. c. 6.* & 7. illis non ex Scriptura vel traditione, ſed per divinam revelationem immediatè innotuiſſe SS. Trinitatis, & Incarnationis myſterium. Vide Cyrillus *D. Thomam 2. 2. q. 2. art. 7. ad 3. & quaſt. 172. art. 6. ad primum.* Alexand. Laſtant.

§. III.

de Trismegisto.

207. De Trismegisto ut loquar, ejus dictum, *Monas genuit Monadem*, &c. D. Thomas vult reſerendum eſſe non ad generationem Filii, aut ad proceſſionem Spiritus ſancti, ſed ad productionem mundi, quia unus Deus produxit unum mundum, propter ſui amorem. Alii contra idem de Trismegisto, quod de Sybillis, ſentiunt, quod nimirum divinitus fuerit inſpiratus, nec quidquam ex libris Moſaicis habere poterit, quia ut Franciſcus Fluſſas in ſua præſatione ad Lectorem ex Joanne Trismegisto refert, Mercurius iſte floruit annis 21. ante legem Moyſi datam in deſerto, anno exitus Iſraëlis de Ægypto. Alii volunt quod ſit Saturni filius, qualem ſe etiam c. 10. num. 5. proſitetur; Floruit autem Saturnus Sarug avi Abraham temporibus, quare Mercurius ante, vel circa Abrahæ tempora floruiſſe putandus eſt. In hac rei vetuſtate, & ambiguitate, Fluſſas conſultis antiqui illius Græci Suidæ ſcriptis, quæ de Mercurii tempore dixerit, loc. ſuprà cit. ex Suida refert: Mercurium Trimegiſtum ſapientem Ægyptium floruiſſe an-

te Pharaonem; Pharaonem autem ſatetur idem, illum fuiſſe Ægyptii Regem, qui ſequentibus nomen indidit. Quare ſi primum Pharaonem præceſſerit, non citra trium horum Patriarcharum tempora fuiſſe conſtat, cum Abraham, Iſaac, & Iſraëlis tempore jam adeſſent regno Pharaones; maniſeſtum proinde erit, hunc Mercurium non habuiſſe ab illis, multò minus à Moyſi libris notitiam Trinitatis.

Sed quidquid de hoc ſit, certum eſt primum, quod merito vetuſtiſſimorum Scriptorum Author habeatur, ut quod litterarum, & Scripturæ primordia invenerit, quantum itaque ad illius notitiam, ſic lego apud prædictum Fluſſatem in *Epiſt. Dedicatoria ad Maximilianum IV. Imperatorem*: (Mercurius Trismegistus rerum divinarum notitiam aſſecutus eſt, nec ſolum eam, quæ prioribus tam ſeculis, ſed etiam, quæ inſuper tantæ miſeriæ lapſum, huius denique lapſus amplioris felicitatis medelam, undique Deum incorporeum ac extra materiam ſciſcitandum edocet. At ſi exigua ſint hæc, & antiquos divini nuntios nullo antecellentia, aderant quamplurima, quæ à Moyſe, Prophetis, ac quibusvis Chriſti præſationem præcedentibus ſilentio prætermiſa ſunt, Mercurio huic ter Maximo pateſcentia, qualia ſunt de Triade ſumma uno Deo ſermo: Divinum inſuper Verbum Patris Filium, ac à Patre, & Verbo Spiritum ignis, & Spiritus Deum, prolatum, cunctorum operatorem fuiſſe: Verbum autem unum hominem divino nutu regenerandorum inſpirantem extiſſe: ab hoc inſuper regenerandi ſolo effectū ſalutem pendere. Cratere item ſpiritu reſerto ſacroſanctum aperit Baptiſma; corporibus officio functis ad ſua munia reditum pollicetur. Precationes demum Omnipotenti Deo prolatas, per Verbum offerri jubet. Quæ ſane ſunt myſteria noſtræ fidei, temporibus Mercurii Trimegiſti noſci impoſſibilia ſine divina revelatione, ut dubitari non debeat, hunc ter Maximum Mercurium, non ſecus ac Sybillas, immediatè à Deo fuiſſe edoctum.

§. IV.

Quid de Ariſtotele.

Ad Ariſtotelem benè notat D. Thomas *2. 1. p. quaſt. 32. art. 1. ad primum.* non eſſe ſic intel-

Aristot.
explica-
tur, quo-
modo tri-
anum
sint.
sic intelligendum, quod ipse poneret ternarium numerum in divinis, sed vult dicere quod antiqui utebantur ternario numero in Deorum sacrificiis celebrandis, propter eandem numeri ternarii perfectionem, ut patet textum Aristotelis intuenti, quod præter tres magnitudines, quarum prima est linea, quæ est ad unum: secunda, superficies, quæ est ad duo: & tertia quæ est ad tria scilicet corpus, nulla alia sit magnitudo, propterea ait: tria sunt omnia, id est, quod corpus sit tribus definitum, & ideo perfecta magnitudo. vide ipsū in fonte,

§. V.

Quid de Raymundo Lullo.

209
Impugn-
ta contra
Lullum.
Primè Smising suadet Doctores illos, qui proponunt hoc Mysterium esse naturaliter demonstrabile, non esse sequendos. Quam verò ad Raymundum Lullum apud varios scabiosè & malè audit, variæque de illo circumferuntur opiniones, ut videre est apud Bernardum Luthemburgensem lib. adversus hæreses, sub litera R. Præcolum in Elencho Hæreseon V. Raymundus Lullus. Dzovium in Annal. Eccles. ad Annum 1260. & 1312. & Tom. 2. Histor. Franc. sub Carolo IV. pulchro Rege Franc. in fine, pag. 427. Qui omnes vehementer & indefesso conatu eum condemnant tanquam Histrionem, magnum hæreticum, & perditæ memoriæ hominem, temerariè à dæmone illusum has rationes excogitasse, & tanquam à Deo revelatas populo tradidisse: imò illis videtur Christiano nomine indignus, qui Lullum Orthodoxum dixerit, ut videre est apud Arturum in Martyrol. Francisc. 3. Calend. Julii fol. 279 n. 6. Certe tantà labe nisi prius emaculetur, indignum habeo, ut illi respondeamus ad ea, quæ supra n. 199. ex ipso producta sunt. Unde licet hic Historicum agere nolim, præmittendum tamen primò, quo fundamento & jure illum contaminatæ memoriæ hominem dixerint; deinde quid de Doctrina hujus Authoris sentiendum.

210.
Lullus
gloriosè
vindicat-
ur ab il-
latis ca-
lumniis.
Vasquez,
Pineda,
Lope-
Paez,
Cavellus.
Quantum ad primum, multa hæc de re affert Vasquez l. p. d. 133. c. 4. pro defensione Lulli, & falsitate Americi, ex cujus subreptitia Bulla Apostolica ipsius Gregorii XI. ab Americo perperam conficta, ut Plagarius & Falsarius litterarum Apostolicarum declaratus est; cujus rei processum ordine juris habitum, ac sententiam datam, adducit Vasquez loc. cit. Daza, Pineda, Lope-Paez, Cavellus & alii, de quâ re editus est liber Anno 1604. cum hæc inscriptione: Sententia diffinitiva in favorem Lullianæ doctrinæ. juris ordine, & Apostolicâ auctoritate lata, & in veritatis triumphum, inque gloriosè vindicationis memoriam denud impressa, & principalibus scriptis munita. & mirum sanè videtur Tridentinum Concilium opera Raymundi non retulisse ad catalogum librorum prohibitorum; constat namque inter acta

privata Concilii de doctrina Lulli scrutinium fuisse factum, atque ab omni errore hæreseon immunem inventam, & defensam opera Biletae Doctoris Barcinonensis: & licet Raymundus contrariam sibi aliquando habuerit Universitatem Parisiensem, teste Gersono in Epist. ad F. Bartholomeum Carthusianum: Quæ licet (puta Raymundi Lulli doctrina) in multis altissima & verissima, quia tamen in aliis discrepat à modo loquendi Doctorum sacrorum, & à regulis doctrinalis suæ traditionis, & usitata in scholis, ipsa edicto publico repudiata prohibitaque est. Verum postquam sacra facultas libellos supra Raymundi doctrina, ipsosque Lulli libros minime hujusmodi erroribus conspersos, sed quod illi falsè assignatur ex doctrina sua perperam intellecta, perspicaciori mentis indagine revolvisset: Eum à se prius rejectum approbavit, uti refert Ludovicus de Paramo, contra hæreticam pravitatem in Regno Siciliae Apostolicus Inquisitor, & sacrorum Canonum egregius Doctor Tom. 2. quest. combust. libr. tit. de Raymundi Lulli doctrina. Idque confirmat Lucas Waddingus lib. de Scriptor. Ord. Min. ubi sic de Lullo scribit: Martyri gloria invidiam omnem superavit, si quid aliunde livor objiciat, hoc uno argumento retunditur, quod pro Christo animam posuerit, eique se totum obtulerit in holocaustum. Fuit autem teste Arturo supra cit. quando Martyr occubuit lapidibus à Saracenis obrutus die 29. Junii, ætatis suæ 70 annorum. Et mox: apud Balceares Majorica & Minorica Insularum incolas, Raymundus hic noster in summo habetur honore, nec quidquam venerationi, præter solemnem Apotheosin ei videtur deesse. Doctrinam illius ibidem Doctores è subscelliis, statuto dispendio, publicè profitentur. In Gallia curiosè plerique illius libros perquirunt, & legunt, asseruntque se absconditos inde thesauros habere. Unde noster Arturus loco supra cit. hæc de eo refert: A Parisiensibus, vocatur novus homo, novâ scientiâ ditatus, Doctor venerabilis & approbatus in suis artibus & scientiis. A Christianissimo Rege Philippo Pulchro, Organum S. Spiritus, & Doctor divinitus illuminatus. A Regibus Catholicis, Magnus Magister in Philosophia & Theologia, Auctorque artium & scientiarum mirabilium. Ab Italis, Auctor artis universalis, qui omne scibile docet. Ab Anglis, Magnus Philosophus Catalanus. A quibusdam, magnus mundi radius, suprema Minerva, utilitatis publica procurator, tenebrarum mundi lux, &c. A Nicolao Caussino, Tom. 4. Curia sancta, Tract. 1. sect. 31. Thesaurus absconditus, ab æmulis exagitatus, à superbis lacestrus, condemnatus ab ignavis & imperitis, sed magnus Dei servus, vir pius & doctus, divino plenus amore, & celesti prorsus scientia imbutus.

Nunc itaque emaculato & verè beato Raymundo, videamus quid ad sua argumenta sit respondendum, & prius cum Vasquez supra cit. suppono, Raymundum non voluisse (ut Frassen Tract. 3. de Deo Trino. d. 1. q. 2. art. 1. n. 1. 2. & alii in verosimiliter illi adscripserunt) natu-

Bileta
Lulli vin-
dex.

Parisen-
sis Uni-
versitas
suscipit
doctrinā
Lulli.

Encomia
Raymun-
di Lulli
maxima
maximo-
rum.

rali demonstratione, id est, ex principiis solum naturæ, solâque vi naturali intellectus, Trinitatem personarum in una essentia probari posse; sed ubicunque dicit, evidenter demonstrari posse Trinitatem, loquitur supposito lumine fidei, vel supernaturali aliqua demonstratione divinitus nobis infusa: & cum dicit, demonstrationes æquiparantæ à se inventas esse tam evidentes, ut Gentilem, qui eas penetrare velit, convincant; non explicat, utrum ad hoc, ut quis eis assensum præbeat, requiratur lumen supernaturale, vel an sufficiat naturale, quomodo, ut supra dictum, sufficere possit Autoritas humani testimonii ad generandum assensum.

Hoc supposito, primò generaliter respondeo: Argumenta Lulli procul abesse à demonstrationibus, & in multis deficere, imprimis enim supponit id quod nec evidens est, nec ab ullo, nisi divinâ fide fulciatur, credi potest, videlicet talem pluralitatem personarum in unâ naturâ esse possibilem, cum ratio naturalis sibi relicta potius judicabit id impossibile esse, & repugnare divinæ unitati & simplicitati, & contra illud primum principium: *Quodlibet est vel non est*; si enim Deus est realiter unus, quomodo realiter trinus? quod idem videtur ac non realiter unus: & licet hoc veritatem habeat, illud tamen non ostendit lumen naturale, quod evidenter concipere nequit, qualiter una essentia pluribus identificetur suppositis, ipsa verò supposita non identificentur realiter inter se, juxta principium in lumine naturæ fundatum: *quod illa quæ sunt eadem uni tertio, sint eadem inter se*. Ex quo specialiter contra Lulli opinionem deducitur, esto ratione naturali probari possit Deum habere intellectum & voluntatem, nequaquam tamen ostendi potest illas esse notionales, & actus intelligendi & volendi esse productivos Personarum (dato quod illi actus essent notionales seu actiones productivæ, & non ut Scotus, dictio & spiratio tales essent) nam nisi fides id doceret, diceremus actus intelligendi & volendi esse in Deo suam substantiam, non operationes, & à nobis solum concipi per modum operationis & actus, unde manifestè patet nullitas illius majoris: ubicunque est concordia, ibi etiam est pluralitas, nam nemo dicit illum qui partibus & potentis inter se distinctis non constat, erga se ipsum concordiam, charitatem & æqualitatem habere. Neque valet si dicas, Deum ex eo

quod perfectè beatus sit, petere consortium sibi æqualium, absque hoc enim non constat perfectâ beatitudo, adeoque dari plures personas quæ sint unus Deus: nam solo lumine intellectus instructus expedire responderet ex primis principiis supra allatis, simulque addendo satisfaceret: aliorum consortium ad eorum tantum beatitudinem complendam desiderari, qui in seipso non possident omnem felicitatem; non verò in Deo, qui secum contentus, omne bonum, omneque in se com-

plectitur felicitatem, haud indigus aliorum consortio, ad beatitudinis suæ complementum.

Ex quibus ulterius patet, quod nullam vim habeant aliæ rationes allatæ pro 2. parte, cum perperam & falsò supponant id quod putavit Raymundus demonstratum, cujus contrarium jam liquet: indubiè enim quotquot naturali solum lumine ducerentur, in eadem essentiâ tres esse distinctas personas, ad quas divina fecunditas terminaretur, unique Deo consubstantiales absolute negare possibile: tum quia esse in majoritate actionis, seu in agendo perfectissimum, in quâ tantum reperiatur unicum agens seu producent, unum cum productum & unicus actus, Author non tam demonstrat quomodo verificetur, talis enim quædam majoritas non plus efficit, quàm esse actionis infinitam ac infinitæ potentia & activitatis, & sic licet Ethnicis & quotquot puro naturalis lumine ducerentur, faterentur actus essentiales intelligendi & volendi esse infinitos, in Deo, qui in lineâ suâ intelligendi & volendi à fine usque ad finem attingunt, & quod per infinitam suam potentiam possit producere quidquid possibile est, excedatque omnem potentiam creatam, quippe quæ restringitur ad certum genus effectuum possibilem, adderentque vel eo ipso infinitam Dei potentiam demonstrari, quod effectus extra ipsam possibile finem non habeant, nunquam tamen per hoc devenire posset in SS. Trinitatis notitiam, quod illi actus infiniti sint productivi Personarum, sed semper maneret super caput luminis naturalis, ut supra dictum est.

Unde postremò contra Lullum ostenditur. Sequitur illam pro tertia parte: *ostendi posse Patrem, & Filium & Spiritum sanctum*; nullius robore est: nam quæ, quia supponendum esset dari in Deo productionem, quod nullatenus evidenter probari potest. Deinde licet, ut bene *Vasquez*, in Deo Deo concederetur productio etiam postulatissimâ, & in majoritate actionis & passionis, non sequitur tamen illam esse generationem Filii, seu eam esse inter Patrem & Filium, quia tum quia est de tota substantia producentis, cum in humanis sit generatio Filii, quæ non sit de totâ, sed de parte substantiæ generantis: unde Raymundus colliget productionem de totâ substantiâ in divinis dicere præcisè Filium? tum quia æquè Spiritus sanctus est de tota substantiâ, & tamen non sit Filius, procul igitur Lullus abest à demonstratione Trinitatis.

§. VI.

Quid de Doctore Subtili.

Subtilis Doctorem quod atinet, sublimes quidem ex editâ mentis suæ arce, ac raras admiranda subtilitate de Deo edidit notitias, nunquam tamen & nusquam dixit aut scripsit, notitiam Deitatis, ut est in tribus personis, esse.

Ipsi argumenta deficiunt à demonstrationibus naturalibus.

Dispunguntur.

Dari in Deo notionalia non constat.

Deus non petit consortium quod sit demonstrabile.

Alph. To-
let. & Oc-
kam.

esse naturalem, prout hic de naturali loqui-
mur, quod nimirum est ex naturalibus, aut per
naturales causas acquiri potest, id quod patet
legenti textum Scoti loc. cit. ubi mox post ali-
quot lineas eodem §. est obijciunt contra illud n.
16. dilectis verbis sic ait: [Non posse Angelum
naturaliter attingere ex naturalibus suis, neque ex
causis necessariis alicujus naturaliter agentis, ita
quod licet Angelus habeat speciem essentia divina,
possit naturaliter uti ea, tamen ipsa species est à
causa supernaturali, & supernaturaliter agen-
te. Quae consonant dictis suis eadem q. n. 7. §.
Hic distinctione praemissa ad quaest. respondeo. Ubi
ostendit datà specie abstractivâ essentiae divi-
nae in intellectu Angeli, ista quidem species intel-
lectus Angelico non sit naturalis, hoc modo, quod i-
ste intellectus possit ex naturalibus suis eam acqui-
rere, nec etiam quod possit eam habere ex actione
alicujus objecti similis moventis, nisi essentia divina
tantum, quae nihil aliud à se causat naturaliter na-
turali causatione: tamen sicut perfectiones datae
Angeli in sua primâ creatione, licet non necessariò
sequantur naturam ejus, dicerentur naturales, di-
stinguendo contra merè supernaturales, scilicet
gratiae & gloria: ita ista perfectio data intellectui
Angelico, quâ essentia divina esset ei praesens distin-
cte, licet abstractivè, potest dici naturalis, & ad co-
gnitionem naturalem Angeli pertinere, ita quod
quidquid cognoscit Angelus de Deo virtute hujus
speciei, aliquo modo cognoscit naturaliter, & aliquo
modo non naturaliter: naturaliter in quantum ista
non est principium gratuiti actus, nec etiam glo-
riae, non naturaliter autem, in quantum ad istam
non posset pertinere ex naturalibus, neque aliqua
ratione naturali.] Haecenus Subtilis Doctor,
ex quibus manifestè patet, quod in hoc loco
non adstripietur iis, qui docent Trinitatis
Mysterium esse naturaliter, seu per causas na-
turales cognoscibile.

214.

Qualiter
Scoti do-
ctrina
reddat
credibile
Trinitatis
Mysteriū.

Unde respondeo Doctorem non inten-
dere Trinitatem viâ naturali probare, ut ipsi
supra n. 200. Alphonsus Tolet. & Ockam im-
ponunt: cum expressè Quaest. 4. Quodl. decla-
rat id esse impossibile cuicumque intellectui
creato, etiam Angelico, sed suppositâ veritate
Mysterii per fidem, seu praesupponendo pro-
ductionem Personarum in divinis esse possi-
bilem, tanquam articulum fidei, hujusmodi
possibilitatem per has rationes intendit infi-
deli persuadere quomodo possit fieri, & quo-
modo tolli possit quaecumque repugnantia
quam infidelis, non credens revelationi, pos-
set objicere contra hoc Mysterium, ad red-
dendum illud impossibile, aut incredibile: Cui
proinde tam subtiliter occurrit Doctor, ut vi-
deatur concludere propositum, ex quo multi
perperam sunt inducti ad imponendum ei,
quod intenderet naturaliter demonstrare Tri-
nitatem Personarum, cujus tamen contrariam
mentem facile advertissent, attendendo me-
lius ad limitationem sui discursus, quia Do-
ctor loquitur de productione quae est sine
imperfectione, & à se est, quaeque terminatur
ad aliquid perfectè in se subsistens: Quidquid,

inquit, de ratione sua formali est principium pro-
ductivum sufficiens, illud in quocunque, puta, sup-
posito est; addit à se & sine imperfectione, in eo est neque-
at is principium productivum, ubi quod addit, à se, in-
telligit simpliciter, quod tale principium pro-
ductivum non intelligatur praehabere produ-
ctum, tanquam terminum sibi adequatum,
nam in Filio in divinis est idem principium
productivum quod in Patre, quia est in eo
simpliciter memoria fecunda quae est princi-
pium productivum Filii, & tamen Filius me-
diante illo principio nequit producere alium
Filium, quia hujusmodi principium, ut in Fi-
lio, praetelligitur habere productum sibi
adequatum, nempe ipsum Filium: & si in Fi-
lio non haberet terminum sibi adequatum,
etiam in illo esset verè productivum notitiae
genitae; & quia Pater pro aliquo priori habet
illud principium à se, ideo in illo priori, cum
pro illo non habeat productum sibi adequa-
tum, per illud potest illud producere: illud ve-
rò principium cum eâ limitatione, in quocun-
que supposito est à se, non cognoscitur per lu-
men naturale, philosophus enim diceret, quod
omne principium productivum, in quocun-
que sit, sive à se, sive ab alio, esse principium pro-
ductivum; nam principia naturalia Philoso-
phis nota, ubi inveniuntur, aequè sunt produ-
ctiva, ut patet de calore in ferrum inducto, &
agentibus omnibus aliis, quorum nullum in-
venitur, quod non ab alio agente, saltem à
Deo, suum esse acceptum non habeat. Itaque
isthaec limitatio; principium productivum in
quocunque est, à se, idemque non praetelligi
habere terminum adequatum, aut praetelli-
gi quod habeat illum: refunditur in inscruta-
bile arcanum hujus altissimi Mysterii, & fun-
datur praecise in lumine fidei, quae docet in-
tellectum perfectum, seu memoriam fecun-
dam ut est in Patre, & non ut est in Filio, &
Spiritu sancto, esse productivum personae,
quia in solo Patre est à se, & non praehabet
productum, ut terminum sibi adequatum: se-
cus est in Filio, & Spiritu sancto, ibi enim me-
monia fecunda non est à se, sed à Patre; &
hinc in Filio & Spiritu sancto praetelligitur
habere productum sibi adequatum, ipsum
scilicet Filium, idem est de voluntate fecun-
da: ut enim est in Spiritu sancto non est pro-
ductiva personae, sed solum ut est in Patre &
Filio, non quâ talibus, sed quâ unus spirator
sunt, quia ut sic habent voluntatem à se, Filius
enim ut filius, non quâ spirator habet volun-
tatem à Patre, quod bene notandum propter
instantiam de Spiritu sancto, eo quod Filius
habeat principium producendi Spiritum san-
ctum, non à se, sed à Patre, adeoque Filium
non posse producere Spiritum sanctum, quod
falsum est, si consideretur secunda persona nō
ut Filius, sed ut unus cum Patre spirator, sic e-
nim voluntas in Filio non praetelligitur praehabere
productum sibi adequatum. Vide de
hoc Smising loc. cit. n. 19. ubi in fine rectè no-
tat, dictam limitationem non capi à lumine

In Filio &
Spiritu
sancto
memoria
fecunda
non est à
se.

Cur Spi-
ritus san-
ctus non
producat,
bene ta-
men Pa-
ter & Fi-
lius: seu
unus spi-
rator.

Smising
na-

Aetio-
nes eſſe
ſuppoſi-
torum,
unde &
an fallibi-
le poſſit
aſſumari.

naturali: etſi enim dicant Philoſophi, *aetiones eſſe ſuppoſitorum*, & quod ſuppoſitalitas naturæ creatæ ſit ratio completa exiſtendi, & hæc ratione ſit conditio agendi, tamen ſi lumine naturali eſſentiam divinam ſecundum ſe complete ſubſiſtere cognoviſſent; etiam præciſis ſuppoſitalitatibus divinis, dixiſſent ut ſic ſpectatam eſſe productivam, quia habet in ſe principium productionis perfectum, ſcilicet intellectum & memoriam fecundam, &

quidem à ſe, quod requirebat limitatio altera. Cum autem lumen fidei revelet divinam eſſentiam non generare nec ſpirare, ut ſuo loco dicemus, adeoque hæc principia memoriam fecundam & voluntatem fecundam non eſſe productiva, niſi prout ſunt in aliquo ſuppoſito, non præhabente terminum productum adæquatum, excedit captum luminis naturalis.

QUÆSTIO II.

An ſicut veritas de exiſtentia Myſterii SS. Trinitatis ſuperat veritatem lumine naturæ notam, ita deſtruat illam, & viciffim; ita ut non obſtante hæc veritate fidei, naturaliter demonſtrari poſſit illius Myſterii impoſſibilitas?

S V M M A R I V M.

1. Myſterium Trinitatis ſupra, non contra captum luminis naturalis. n. 216.
2. Fides nihil proponit credendum agendumve, quod diſſonum rationi. Ibid. & ſeq.
3. In præceptis, conſiliis, &c. quadam eſt explicatio legis naturæ. n. 218.
4. Lumen in via idem, quod erit in patria. 219.
5. Eccleſia columna & firmamentum veritatis, & quare. Ibid.
6. Nuſquam revelatio aut definitio habetur de credendis contradicitoriis ſimul veris. n. 219.
7. Nullus intellectus creatus aut creabilis valet

- demonſtrare naturaliter impoſſibilitatem Myſterii Trinitatis. n. 220.
8. Fundamentum artis ſyllogiſtica in hac maxima: quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe. n. 222. in quo ſenſu intelligendum. n. 223. & ſeq. tam in ente infinito, quam in ſubſiſtit. n. 225.
9. Evacuatur ratio in oppoſitum. n. 226.
10. Forma ſyllogiſtica non adverſatur Myſterio SS. Trinitatis. n. 228. ubi & notabilia de uſu ſeruntur documenta.

215.
Status
quæſtio-
nis.

Quæſtio hæc duo proponit, Primum eſt, an quemadmodum hoc Myſterium eſt ſupra captum intellectus creati, ita quoque ſit contra captum illius. Secundum, quod ex

primo naſcitur, num veritas ſit contraria veritati, videlicet veritas fidei contra veritatem evidentiam naturalis. Ultramque diſtinctè tractabimus.

ARTICULUS I.

IN QVO

Reſolvitur primum membrum Quæſtionis.

A S S E R T I O I.

Ratio naturalis, quæ obſequitur fidei, ita poteſt conciliari cum ipla fidei veritate, quam Deo revelante habemus de SS. Trinitatis Myſterio, ut eſto illa ſuperet, nullatenus tamen officiit vel deſtruit lumen naturale; ita ut cogeremur concedere contra evidentiam rationis aperte impoſſibilitatem, v. g. idem eſſe & non eſſe; aut verè affirmari & negari poſſe idem de eodem reſpectu ejuſdem.

216.
Fides ni-
hil docet

Robatur: Inter præcipuas noſtræ fidei credibilitates, ac inter urgentiſſima argumen-

ta, omnem averruncandi à fidem cordibus quaſi rationem dubitationem, hoc maximum eſt, quod nihil pro-

proponat, nihilque revelatum dicat, quod sit evidenter contra rectam rationem, siue intelligibilem, siue agibilem, ergo veritas fidei non officit evidentie rationis. Anteced. prob. primò ex D. Thoma 1. p. q. 32. a. 1. in corpore: postquam rectè dixerat eos qui argumentis naturalibus Trinitatem demonstrare contenderent, peccare in duobus, primo derogando dignitati huius Mysterii, ad quod spectat excessus supra captum naturalem: deinde exponendo fidem nostram contemptui apud Gentiles, quasi ex tam inefficacibus argumentis rem tam arduam, conceptu & creditu difficilem, persuadere velimus, statim subiungit: *Quæ igitur fidei sunt, non sunt probanda nisi per Auctoritates his, qui Auctoritates suscipiunt: apud alios verò sufficit defendere non esse impossibile quod prædicat fides.* Ergo secundum D. Thomam non cogimur admittere impossibilia.

217. Probatur secundò à paritate rationis: Sicut si fides circa mores & agibilia proponeret præcepta rectæ rationi, quæ est regula humanorum actuum, dissoluta, de practicis erroribus & de falsitate eo ipso fieret suspecta, ut illa melior, doctior, & sanctior mundi pars, meritis non amplecteretur, sed ut irrationabilia rejiceret; ita similiter si doceret aliquid, quod esset evidentiissimè falsum, v.g. credendum & concedendum esse aliquid contra manifestissimam luminis naturalis evidentiam, cum eo ipso tanquam absurdum, & fidei nostræ videretur injuriosum, quæ infidelium risui sic exponeretur: ergo tenendum cum sanctiori Theologia, SS. Trinitatis Mysterium non esse contra veritatem luminis naturalis, deductam ex ipso præsertim Mysterio per conclusionem Theologicam, ut q. 4. n. 248. & alibi dicitur.

218. Confirmatur primò: Omnia præcepta fidei nostræ circa agibilia, v.g. de dilectione Dei super omnia, & proximi sicut sui ipsius, in quibus duobus universa lex pendet & Propheta. Matth. 22. v. 40. & Matth. 7. v. 12. Omnia ergo quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis: quæ sunt principia practica, ex quibus consequuntur alia, quæ etsi sint contra fragilem naturam nostram, suas solam spectando vires, non tamen contra illam, sed rationi consona, ita ut Scotus q. 2. Prologi §. de quinto. dicat n. 7. pertinet ad de eorum rationalitate sigillatim, nulli posse dubium oriri, quia in omnibus videtur quasi quedam explicatio legis naturæ, quæ secundum Apostolum, Rom. 2. v. 15. Scripta est in cordibus nostris. Similiter dicendum de hoc Mysterio, etsi sit altissimum & maximum, ideoque sit supra omnem intellectum creati captum, & lumen naturale, in quo illud supernaturale lumen, iuxta illud Psalmi 4. v. 5. Signatum est super nos lumen vultus tui, sui imaginem expressit, non tantum quasi adumbrando illud, per aliqualem & imperfectam, seu remotam sui similitudinem, sed & supposita illius revelatione, quoad ostensionem non implicant & possibilitatis, quæcumque ita concilietur, ut circa illud n. a.

quam cogatur admittere quod sit evidenter falsum, & in destructionem evidentie & luminis naturæ.

Confirmatur secundò. Lumen rationis, quo nunc in via hoc Mysterium præviâ revelatione cognoscimus, per fidem velut in speculo & anigmate, idem est quo cum lumine gloriæ illud cognoscemus facialiter, ac ut multi tenent, scientificè in patria, cum velint Theologiam nostram subalternam ac continuandam cum evidenti scientia Beatorum, quod pro conditione certitudinis, quæ in cognitione tam evidenti, quam inevidenti locum habet, est indubitatum: sed in patria nihil indubiè cognoscimus, quomodocumque cognoscatur, quod sit contra evidentiam rationis, ergo quod hîc credimus, etsi sit supra rationem, non tamen contra illam erit. Cur enim Deus dedisset Ecclesiæ suæ Scripturam scrutandam, Joan. 5. v. 39. Scrutamini Scripturas, quæ testimonium perhibent de hoc Mysterio, si ad fidem huius Mysterii ratio nostra non solum excederetur excessu supernaturalitatis, sed insuper destrueretur excessu, ut ita dicam, contranaturalitatis, in hallucinium evidentie naturalis, cum sic ne quidem veritates fidei ex Scriptura proponere, colligere, & definire posset; in quo ergo tunc stabit quod Ecclesia sit columna & firmamentum veritatis? nunquam illa definivit Deum revelasse, Patres docuisse, imò de facto Deus non revelavit, nulli sanctorum Patrum consensus expressit, credendum esse, siue in Mysterio SS. Trinitatis, siue in quocumque alio, quod sit contra rationem & evidentiam luminis naturæ, siquidem tale quid vel maxime contigisset, quando definivit Filium divinum produci, Naturam divinam non produci Patrem æternum generare, Naturam æternam non generare: Paternitatem non communicari, Naturam verò communicari: atqui tunc non definivit illa contradictoria verificari de eodem respectu ejusdem, non solum realiter, sed etiam formaliter, contra primi & apud omnes Sapientes receptissimi principii evidentiam, ergo, &c. Min. prob. Ecclesiæ semper assistit Spiritus sanctus, ut non dicat nisi veritatem, unde & vocatur columna & firmamentum veritatis, adeoque impossibile est ut doceat & definiat, quod est evidentiissimè falsum: sed aliquid idem esse & non esse: idem verè & realiter de aliquo affirmari posse, & iterum de eodem respectu ejusdem non affirmari sed negari posse est per evidentiam luminis naturalis apertissimè falsum. Ergo licet lumen fidei multas veritates doceat, quæ sunt supra lumen intellectus creati, nunquam tamen quod sit revera contra lumen naturale, & ipsa evidentiâ apertè falsum, cum alioqui illud non esset evidenter credibile, ut revelatum à Deo, sicut agibilia, rationi dissoluta, non essent acceptibilia ut à Deo præcepta, quare etiam si apparenter videretur repugnare intellectui, qui monente Apostolo 2. Cor. 10. v. 5. in obliquum

Nunquam revelatum definitum admittenda in Deo impossibilia.

Unde Ecclesia sit firmamentum & columna veritatis.

2. Cor. 10. v. 5.

Lex scripta in cordibus nostris.

Imago Dei impressa homini.

quum fidei est captivandus, oportet ut semper præsumamus in Deo reperiri aliqua nobis incognita: cui tamen ex speciali ratione repugnans sit, ut in eo contradictoria esse & non esse asseramus esse admittenda, ut pluribus videre licet *part. 2. hujus Tomi Controv. 1.*

220
Forma
sylogisti-
ca inferes
majus ex-
tremum
in Con-

Confirmatur tertio. Forma syllogistica ut à Logicis assignatur, non minus in divinis, quam in humanis legitima est: ergo veritas hujus Myfterii licet rationem naturalem superet, non tamen destruit: major est communis contra paucos, & eam fusè propugnat Vázquez *1. p. d. 122. cap. 3.* & nos de hoc pluri-

bus agemus infra *q. 4. a. 3. n. 240.* Consequenter probatur. Forma syllogistica fundatur in principiis, de quibus *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, quæ sunt eadem uni tertio, & dici de nullo, & dici de omni* substat absque identitate cum eodem, aliàs diceretur falso de eodem, neque dicitur, quatenus unum alterum involvit, neque enim idem est, nisi tertius ille terminus, si capax sit distributio: sed hæc principia sunt in lumine naturali fundata: ergo veritas hujus Myfterii non fuit, ut focat veritatem rationis naturalis.

ARTICULUS II.

In quo
Secundum Quæstionis membrum resolvitur.

ASSERTIO II.

Nulla evidentia luminis naturalis unquam concludi potuit, nec per absolutam Dei potentiam aliquis intellectus est creabilis, qui posset demonstrare impossibilitatem SS. Trinitatis.

221.
Impossi-
bilis
Myfterii
SS. Tri-
nitatis est
impossi-
bilis.

PROBATUR: Ad altitudinem & infinitam profunditatis abyssum hujus Myfterii spectat excessus supra omnem intellectum creatum, ut nequeat attingere illius possibilitatem, prout *quæst. præced. art. 2. & 3. in solut. argum.* vidimus; ergo multo minus attingere potest aliquam illius impossibilitatem. Consequenter probatur ratio enim quæ illud convinci censeretur, vel errat in huiusmodi inquisitione, vel non errat: si errat jam non est ratio, sed erit deceptio: si non erret, jam non ideo, quod non possit demonstrare esse possibile, non demonstrat impossibile, cum alioqui contra suppositum erraret, jam sic: nullo paralogismo aut sophismate aliquid demonstrativè concludi potest, quis enim unquam per falsas & apparentes demonstrationes aliter quam falso & irritè conclusit? atqui omnia argumenta quæ oppositum & impossibilitatem hujus Myfterii videntur concludere, cum sint necessariò per rationem errantem & falsam, sunt paralogismi; sophismata & solubilia, ergo in idem nequit demonstrari illius impossibilitas.

Obiectio.

222.
Princi-
pium ar-
tis sylo-
gistica
quale.

Confirmatur refutando fundamentum oppositum: si quæ ratio impetere posset hoc Myfterium, & suadere illius impossibilitatem, esset maxime, quia personarum Trinitas in essentia, pugnat cum ipsa Dei unitate, cui manifestè videtur officere Trinitas, cum militet directè contra receptissimum illud principium: *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, quod non minus evidenter ex lumine naturæ notum quam illud: *impossibile est idem esse & non esse*; cum illius virtute valeat conse-

quentia syllogismorum perfectorum in *Barbara, celarent, Darii, Ferio*: nam ex conjunctione vel disjunctione extremorum in conclusionem ob connexionem vel non connexionem identitatis quam habent vel non habent cum medio aliquo termino, colligitur connectio vel distinctio eorum inter se, quod tamen non esset verum, si aliqua possint esse idem uni tertio, & tamen non esse idem inter se. Ad hoc ut respondeamus in primis ex mox dictis infra videtur esse falsum, quod illud principium: *quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, tam evidenter sit notum & verum, sicut illud: *impossibile est idem simul esse & non esse*: deinde contra assertionem ex hoc nihil convincitur, cum certum sit sine revelatione divina non posse intellectum attingere, illam Trinitatem in unitate essentiae; suppositi verò revelatione existentie illius manifestum est, non posse probati contradictoriè oppositum seu negationem illius existentie; restat itaque solum videre, num possit salvari illud axioma, & conciliari cum hoc Myfterio, ut illo stante salvetur unitas & identitas in natura cum pluralitate personarum secundum Domini revelationem *Joannis 10. Ego & Pater unum sumus. Et 1. Joannis 5. Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Et Matthæi ultimum. Baptizantes eos in nomine, &c.* non autem in nominibus.

Pro meliori intellectu hujus Nota, axioma illud duplicem admittit expositionem, semel ut sensus sit, illa quæ sunt eadem uni tertio, esse idem inter se, non quomodocumque

que & simpliciter, sed secundum talem duntaxat rationem, secundum quam sunt idē uni illi tertio, nec possit vi principii illius alia identitas concludi illorum inter se, quam qualem habent cum tertio: sic divinæ personæ, quia idem sunt realiter cum essentia, sunt idem inter se identitate essentiali, non tamen hypostaticā seu suppositivitate & relativā. Hanc doctrinā juxta illud: *Segnius irritant animos demissa per aures, quam quæ sunt oculis subiecta*, &c. In sequenti Schemate licet intueri: Fides docet tres personas esse unum Deum, sicque indubiè ha-

berur quòd sint eadē uni tertio, puta uni Deitatis essentia, per quam unus Deus constituuntur: ulterius salvabis axioma, quòd *sint etiā eadē inter se*, i.e. habeant consequenter vi axiomatis unitatem ipsæ personæ inter se, salvabis inquit, si ex unitate seu identitate personarum cū essentia sub tali ratione essentia inferas unitatem eorum inter sese sub eadem ratione, ubi, ut infra pluribus, sunt diversæ habitudines, semel personarum ad illam rationem identitatis essentialis, semel personarum cum illa eadem identitate inter se.

Schema Trinitatis Catholicum repræsentans Filium à Patre, & Spiritum sanctum ab utroque procedentem, ac in unitate Essentia suppositiviter distinctos.

224. **A**ltera hujus axiomatis, quæ sunt eadem inter se, sunt eadem uni tertio, expositio est, ut ex identitate aliquorum in uno tertio inferatur identitas eorum inter se simpliciter, seu ut non solum sit habitudo identitatis eorum ad illam rationem tertii, sed etiam habitudo unius extremi ad aliud, respectu identitatis eorum inter se; in quo sensu perspicuum est tolli Trinitatem personarum, consequenter axioma illud non posse stare cum fide Catholicā, unde cum non destruat veritas veritatem, neque contraria sit veritas fidei veritati luminis naturalis, gravis nascitur de hoc axioma pene Theologos difficultas, quorum multi, ex

quibus Vasquez l. p. d. 122. t. 2. §. Respondeo igitur difficultati. Suarez l. 4. de Trinit. c. 3. n. 7. Hoc ergo posito Respondeo. Et alii, volunt illam maximam intelligendam, in secundo sensu, adeoque esto sit verum in creatis, attamen non habere locum in Deo, per quem qui se optimè novit, aliter instructi sumus: atque ita hoc principium de Deo non minus negandum putant, quam illud aliud Aristotelis, *ex nihilo nihil fit*; quod et si Naturales Philosophi, lumine uliori non illustrati, ut evidente: notum, & quasi pro indubitato habuerint, falsum tamen esse colat, per ipsam mundi creationem ex nihilo. Male itaque concluderet hic Syllogismus: *Quæ sunt*

Non ad-
mitti in
Deo axioma hoc,
ut nec illud, ex
idem

Tomus II. R. P. Stumelii.

L

nihil
nihil sit. idem uni tertio, sunt idem inter se, Paternitas & Fi-
liatio sunt idem natura divina, ergo sunt idem in-
ter se. Verum supposito quod illud sit princi-
pium lumine naturæ evidenter notum, hoc
non esset philosophari, sed vel Metaphysicam
contra rationem, vel fidem contra rerum na-
turam fingere, ut rectè Caramuel *in sua Me-
talogica de principiis per se notis*, principio XXI.
Philoso- Impugnans Suarez cum aliis, ex analogia re-
phandum rum, quibusdam præsuppositis Maximis, ni-
sicut de mirum primò, quod sicut de Physicis physice, ita de
creaturis, Methaphysicis metaphysicè: secundò, sicut de reali-
ita de bus realiter, ita & de moralibus moraliter; tertio,
Deo, sicut de naturalibus naturaliter, ita & de spiritua-
libus spiritualiter, quarto, sicut de humanis huma-
nitus, ita de divinis divinitus, philosophandum
sit: infertque hanc analogiā proscriptā tolli di-
vinæ, & hæreticum fulciri, contra quem si quis
probaret, verb. gratiā filiatio seu generatio
est origo viventis à vivente in similitudinem
naturæ, sed processio Verbi divini est hu-
jusmodi, ergo est generatio; ergo est filiatio:
illa hac armatus distinctione, in huma-
nis & creatis verum concedet, negabit in di-

vinis. Secundò urgentur & revincuntur ex di-
ctis pro assertione prima, supposito supponere
ut dictum, quod illud axioma sit lumine na-
turæ notum. Unde hi Authores qui volunt il-
lud principium intelligendum juxta secundā
expositionem, quod quæ sunt realiter idem u-
ni tertio, debeant esse simpliciter idem inter
se, ideoque realiter non distinguantur, ac pro-
inde proscribendum sit à Deo, ac in solis crea-
tis & finitis admittendum, revera melius sen-
tiant, absolute & simpliciter negando illud. *Quæ-
ritur* principium cum Caramuele tanquam inerte, *quod* pro-
non doctrinale, falsum, & consequenter quod *quod* ipso-
nō sit principium ad artem syllogisticam; quā simpliciter
illud concedere in creaturis, ut lumine natu-
rali evidenter notum, nec non fundamentum *quod* *quod*
ad formam syllogisticam; & negare in divinis,
ubi & forma syllogistica à Logica assignata,
non minus legitima est, quā in creatis: ut
postea dicemus. Intueatur quisquis velit hoc
schema subjectum, quod in data hāc secundā
expositione falsum & contra fidem esse Ca-
tholicus omnis credere debet,

Schema Trinitatis, representans illam non solum realiter essentialiter,
sed & realiter suppositaliter eandem.

225.

Non tibi trifaciale hoc schema ingerat
Trinitatem, etsi pro illa exprimenda cum
unitate numerica essentia sic quoque pingi
soleat, & ideo dixi superius illud juxta datam

secundo loco expositionem veluti ex supposito,
quod sicut sunt eadem in tertio, ita simplici-
citer sint eadem inter se, sicque mente concepi-
ent.

piendum, hoc enim dato principium illud eo ipso, quo ad hoc Myſterium transfertur, abominandum est & respiciendum cum præſentet potius Sabellii & Patripaſianorum errorem, quam fidei veritatem.

Itaque non ſunt amplius facienda verba de ſecundâ principii huius expoſitione, quando de hoc agitur Myſterio, ſed ſuppoſitâ veritate illius indubiè primo modo illud intelligere oportet, tenendumque quod valeat tam in ente infinito, quàm in finito, non ſine difficultate, non obſtante diſtinctione reali hypoſtaticâ, optimè ſalvatur identitas eſſentialis perſonarum in natura divina: ita ut quâ identitate pronunciantur idem cum naturâ tantum cum uno tertio, continuò ſint etiam in eadē naturâ idem inter ſe: Hac enim ratione etſi realiter diſtinctæ, homouſii & conſubſtantialiter idem dicuntur, non ſuppoſitaliter & in perſonis. Neque ſicut axioma illud: *quæ ſunt eadē uni tertio, ſunt eadē inter ſe*, debet reſtringi ad ens finitum & creatum, ita nec debet ultra orbitam ad ipſa extrema ſimpliciter & inter ſe extendi, ſed limitatè & congruè intelligi ad eum ſerè modum, quo intelligitur illud mathematicum, à quo & ſumptum videtur, *quæ ſunt æqualia uni tertio, ſunt æqualia inter ſe*, ſubaudi, in ea ratione in qua ſunt æqualia uni tertio: neque enim tres, v.g. virgæ, Polycleti, Leſbii, Verruſii, eſto ſingulæ eſſent palmares, & ſic in illa entis ratione in qua ſunt æquales, ſcilicet in quantitate, æquales ſunt etiam inter ſe; non ſunt tamen æquales in ſubſtantia, aliſve accidentibus, cum prima ſit ferrea, ſecunda plumbea, poſterior ligneæ: ſic quoque perſonæ divinæ, etſi ſibi idem in eſſentia ceu uni tertio, dum vi axiomatis inferſ, ergo ſunt idem etiam inter ſe, ſubaudiendum eſt, id verum eſſe quod ſunt idem inter ſe mediante illo tertio ſecundum eam duntaxat rationem, ſecundum quam identificantur cum illo tertio. Et hoc eſt quod Doct̃or ſubtilis r. d. 2. q. 7. n. 47. §. Ad primum. Ad propositum dicitur: quæcumque aliquâ identitate inter ſe ſunt eadē alicui, illa tali identitate inter ſe ſic ſunt eadē: quia non poteſt concludi aliqua identitas extremorum inter ſe, niſi ſecundum illam identitatem quâ ſunt eadē medio, & medium in ſe ſic ſit idem illis. Quare ad hoc argumentum: quæ ſunt eadē uni tertio, ſunt eadē inter ſe, at perſonæ divinæ ſunt realiter eadē uni tertio, ergo ſunt realiter eadē inter ſe. Diſtingue illud realiter, in realiter ſuppoſitaliter, & realiter eſſentialiter, & priori modo neganda eſt minor, poſteriori concedenda.

226. Fruſtra hic occurrunt Adverſarii, quod hæc expoſitio non ſubſiſtat, cum identitas aliquorum ſub ratione tertii, & identitas eorum in tertio ſint idem, proinde ſi ex identitate aliquorum in tertio, inferatur identitas eorū ſub ratione tertii, nihil inferitur, ſed idem bis dicitur, ac ſi diceretur, inquit, Vaſquez 1. p. d. 122. c. 1. n. 5. & Caramuel loco cit. princip. xxiii. n. 1. Tomus ſecundus R. P. Strumelij.

MIX. quæ ſunt eadē uni tertio, ſunt eadē uni tertio: & pergit dicens: quis autem non videat hanc eſſe puerilem potiùs, quàm philoſophicam enunciationem: ergo non ſufficit hypocriticus vocum ſplendor ut latere conceptus iudicemus, ita conformiter ad priùs à ſe dicta: primo, quod expoſitionem Scoti valde approbet Raymundus Lullus in ſua arte, & Capreolus 1. d. 2. q. 3. a. 1. in ſine. Ferrariensis contra Gentes c. 9. in princip. Caramuel 1. p. q. 28. a. 3. Secundo, quod hæc ſolutione ſatis plauſibiliter ſatisfaciant difficultati huius principii, & argumento, oſtendēdo quod tam in divinis, quàm humanis principii illud locum habere debeat. Conformiter, inquam, ad ſua dicta hoc num. MIX. diſcurrit, ſi verum eſſet, quod malè ſupponitur, quod data expoſitio à tot & tanti Doct̃oribus approbata, & in ſcholis plauſibiliter adminiculata, nō eſſet niſi merus vocum ſonitus, qualem tamen Caramuel nō probat, nec rectè ad ſuum principium xxi. n. xvi. & xvii. allatum, conceptus latere in hoc axioma negat: licet enim verum ſit identitatem aliquorum ſub ratione tertii, & identitatem eorum in tertio idem eſſe ac ſi diceretur: *quæ ſunt eadē uni tertio, ſunt eadē uni tertio*, nec poſſe unum ex altero inferri; falſum tamen eſt, ex identitate eorum cum tertio, ſub tali ratione non rectè inferri unitatem eorum inter ſe ſub eadē ratione, quod probatur primo contra Vaſquez qui d. 122. c. 3. n. 12. aſſert & approbat hunc ſyllogiſmum: *Eſſentia divina eſt idem cum Patre: eſſentia divina eſt idem cum Filio: ergo idem cum Filio eſt idem cum Patre*, qui nihil valeret, & conſequentia eſſet ſimilis huic, idem cū Patre & Filio, eſt idem cum Patre & Filio, ergo dicendum ex identitate eſſentiæ cum Patre & Filio rectè inferri, quod conſtituantur idem inter ſe ſub eadē ratione quâ ſunt idem illi tertio, ſic enim vera eſt conſequentia, ergo eſſentia eadē cum Filio, eſt eadē identitate eadē cum Patre, quod eſt dicere, quod Pater & Filius in eſſentia identificati, non aliam inferant unitatem inter ſe, quàm eſſentialē. Probat 2. contra Caramuelem ex proprio jã cit. principio, eſto non ſit reſperibile aliquid in ſe in hoc perfectè ſimile SS. Trinitati, ut cum identitate naturæ unius numero ſit oppoſitio relativa, & diſtinctio perſonarum, etiam ſi concederetur eandem numero creaturam per potentiam obedientialem elevari poſſe ad realiter ſe ipſum ſecunda actione producendum, ut malè Comptonus d. 19. Phyſ. contendit, v.g. Adamum exiſtente vi creationis divinæ, à ſe ipſo ſecunda actione productum eſſe, adhuc in tali caſu impoſſibile non eſſet ſimile huic Myſterio, nō enim importaretur cauſæ & effectus diſtinctio realis, ſicut in divinis, ſed rationis tantum: neque Adamus ut cauſa & Adamus ut effectus eſſent eadē uni tertio, ſed idē ſibi ipſi eſſentialiter & ſuppoſitaliter. Probat 3. inquam, juxta Caramuelem, oportet ſicut de Phyſicis phyſicè, ita de metaphyſicis metaphyſicè, &c. ſicut de humanis humanitus, ita de divinis divinitus diſſerere: atqui in humanis & creatis, v.g. ut ſtatim

idem per idem dicitur obicit Vaſquez, Caramuel.

Reſponſo ad objectionem Caramuelis.

Argumentum ad hominē.

*Diverſa
habitus
inducit
diverſita-
tem con-
ceptus.*

num. preced. ex æqualitate aliquorum cum tertio, ſub tali ratione bene inferitur illa eſſe inter ſe etiam æqualia ſub eadem ratione, ſecus ſub alia ratione, v.g. ſubſtantia, qualitatis, aliorumve accidentium, eſtque proſus idem de identitate aliquorum in tertio ſeu de principio illo peripatetico, *qua ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe*: ergo ſimiliter in divinis ex identitate eſſentiali perſonarum cum natura divina, rectè inferitur inter illas idèntitas earum ſub eadem ratione eſſentiali, non tamen ſub alia, ſeu ſuppoſitali, cum nequeat alia idèntitas concludi inter illa, quàm quàm in eſſentia identificantur, identificantur autem ſolà identitate eſſentiali, virtute cujus verum eſt dicere: Pater habet eandem naturam numero quam habet Filius; ergo Pater & Filius inter ſe idem ſunt in natura. At quia verum non eſt, Paternitas in ratione producentis, & Filius in ratione producti ſunt idem, ideo neque verum eſt ſub illà ratione identificari inter ſe, cum ſibi opponantur in eà ratione producentis & producti. Nō itaque merus vocum ſonitus in illo principio, ſed reales conceptus per diverſas habitudines exprimuntur; alia eſt enim habitudo utriusque extremi ad illam rationem tertii, ſub tali ratione entis, ac exprimitur per hæc axiomatis verba, *qua ſunt eadem uni tertio*: & alia habitudo unius extremi ad alterum quæ exprimitur poſterioribus axiomatis verbis, *ſunt eadem inter ſe*: intelligendo identitatem eorum ſub illà eadem ratione. Sicut ergo alia eſt habitudo partium ad unionem, & alia habitudo earum inter ſe, & ſicut alia eſt habitudo duorum fratrum ad unum Patrem, & alia inter ipſos fratres: neque enim relatione filiationis ad patrem referuntur inter ſe: nec qui amici ſunt alicuius tertii, ſunt amici inter ſe; hæc & ſimilia liquet propter eandem rationem ſe hac propoſitione, quæ ſunt continua uni tertio, ſunt continua inter ſe, v.g. datus A. B. C. corporibus continuis, A & C eſſent continua inter ſe in uno tertio, nempe B. & tamen inter ſe non continuantur, quàm ſub dictà continuatione tertii: certum eſt enim digitos continuari palmæ, non tamen continuari inter ſe.

227.

Pollet videri hoc Argumentum parum urgere Caramuelem, qui conceſſa majori negat minorem *cit. metal. de principis per ſe, Principio xxvi. m. mxvii.* aſſerens illud principium mathematicum *qua ſunt æqualia uni tertio, ſunt æqualia inter ſe*, falſum eſſe ſupponendo relatio-

nem diſtingui à fundamento à quo poſſet inferri. Supponamus, inquit, quòd A. ſit æquale ipſi B. ergo habent A. B. mutuam relationem æqualitatis; idem dicito de B. C. atque de A. C. auferat Deus relationem inter A. & C. ſim A & C. ſunt æqualia uni tertio, nempe B. nihilo ſecus non ſunt æqualia inter ſe, quia ſupponitur æqualitatis relatio, quæ eſt inter A. C. fuiſſe ſublata, ſed

Reſpondetur hoc Argumentum eſſe ſimile huic; menſuræ Vetruvii (quæ ſit palmans) æquales ſunt, menſura Polyæti & Leſbi, proinde ſunt æquales uni tertio, & tamen non ſunt æquales inter ſe, ex cauſa immediate, 225. oſtenſa, quæ æquè currit in aliis, cum non debeat concludi aliqua identitas vel æqualitas extremorum inter ſe, niſi ſecundum illam identitatem & æqualitatem, quæ ſunt eadem vel æqualia medio, alioqui æqualitas tranſiret ad identitatem, & viciffim identitas in æqualitatem, poſſetque fundari æqualitas in ſubſtantia, idèntitas in quantitate. Deinde detur quòd auferatur ſive per annihilationem ſive per intellectum objectivè præſcindentem relatio æqualitatis quam extrema habent ad tertium, ſtabit adhuc principium hoc geometricum, non enim ideo deſinent eſſe æquales fundamentaliter, id eſt in quantitate, quia in hac hypotheſi non tolleretur ratio unitatis eorum in partibus extenſivis, circa quas geometer & mathematicus relictis logico-formis determinantibus, verſantur.

Cum igitur juxta hunc Authorem ſufficiat Analogia & quædā paritas rationis ad diſcendum de Deo, ſicut de creaturis, illudque principium commodam admittat expoſitionem, ſtate poſſit cū unitate nature divine in tribus ſuppoſitis, non eſt cur Caramuel illud ſimpliciter neget eſſe doctrinale, ſed falſum aſſerat, quòd tamen potiùs tenendū fateor, quòd dicitur quòd ſit principium lumine naturali evidentè notum, velle illud admittere in creatis, & negare in divinis, de quo mox infra fuſe. Videatur Scotus *l. d. 2. q. 7. n. 47. & 48.* ejuſque interpretes Lychetus & Poncius fuſe.

Ad illud quòd in ſubſidium adducebant, ſcilicet *ex nihilo nihil fit*, facilis eſt reſponſio, enim certum ſit, ſicut naturali inquisitione Deum eſſe inveniri poſſe, ita & huius Maxime falſitas, quæ repugnat Deo, cui creare res ex nihilo proprium eſt. Sed de hoc alibi.

ARTICULUS III.

An forma Syllogiſtica adverſetur Myſterio SS. Trinitatis?

228.

ET ſi ex dictis ſupra liquet, quid de hoc ſentendum; propter apparentes tamen difficultates, ad particulare deſcendamus examen, quorundam ſyllogiſmorum, quos illi Theologi adducunt, qui in divinis non admittunt illud principium: *Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe*: conſequenter in divinis negant

formam ſyllogiſticam, quam in illo principio fundant, vel ſalcè in *Dicti de omni, & Dicti de nullo*, ut alterum illud involvunt, vel ut vis, in altero involvuntur. Cur verò illud negent in divinis & admittant in creatis ſupra innuimus, quia nempe putant ex identitate reali perſonarum cum divina eſſentia debere inferri realem

sem identitatem personarum inter se, probat-
que his syllogismis, vel potius paralogismis, a-
pud Scotum 1. d. 2. q. 7. n. 47. & 48. relatis: *Hic
Deus est Pater, Filius est hic Deus, ergo Filius est Pa-
ter. Deitas seu Essentia divina est Pater, Filius est
Essentia divina, ergo Filius est Pater.* Alii apud a-
lios afferuntur, ut: *hac Essentia est hac Paterni-
tas, hac Filiatio est hac Essentia, ergo hac Filiatio
est hac Paternitas.* Item, *Deus est Pater, Deus est
Filius, ergo Filius est Pater.* Supposito igitur
quod ars syllogizandi funderetur in lumine na-
ture, sequetur, insistendo huic lumini præcisè
probari posse hujus Mysterii impossibilitatem.
Consequenter hoc Mysterium fidei non so-
lum supra caput est, sed & contra caput.
Verum quàm facili negotio ostendi possit illa
esse mera sophismata, prænotamus ea, quæ
formam syllogisticam aut legitimant, aut vi-
tiant. Pro quo

229 Notandum 1. Terminos, ex quibus sunt
syllogismi, quosdam esse communes communi-
tate universali, alios communes communi-
tate quadam singulari. Primi generis sunt, sub-
stantia, vivens, animal, homo, de quibus in Lo-
gica. Posterioris generis ut intelligas, adverte
singulare & particulare non opponi communi-
ti, i. e. existendi in multis, una enim eademque
res etiam creata potest esse saltem divinitus, v.
g. eadem numero albedo in multis subjectis,
& de facto eadem numero anima est in mul-
tis partibus corporis. In divinis autem hujus-
modi termini communes sunt, Deus, Deitas,
essentia divina, intellectus, sapientia, voluntas
divina, & cetera attributa, cum enim hi termi-
ni sint maxime singulares, sunt tamen com-
munes communitate communicabilitatis,
qui communicantur & identificantur cum
pluribus personis realiter distinctis, ita ut ta-
les maneant, esto addatur v. g. huic termino,
Deus, essentia, pronomine Hic vel Hæc, nam pro-
nomen *Hic* demonstrat essentiam non perso-
nas, unde Doctor subtilis 1. d. hic *Deus, hæc Dei-
tas, hæc essentia* exprimit per quale quid, licet e-
nim Deus non sit propriè quale quid, scilicet
universale, cum sit simpliciter singularis, quia
tamen est communicabilis pluribus, & ut *Quis*
& ut *Quod*, cujusmodi singulare non reperitur
in creatis, ideo ad differentiam suppositorum
in divinis dat ei hanc notionem, ut dicatur *quale
quid*, & suppositum e contra, quia simpliciter
est incommunicabile, vocat hoc *aliquid*, ex quo
obiter observa rectè responderi ad mentem Do-
ctoris à Poncio 1. d. 2. q. 7. num. sui Commenta-
rii 184. ad primum syllogismum supra apud
Scotum, scilicet, quod si non capiat Ly hic *Deus*
pro essentia singulari, sed pro hoc supposito,
quod est Deus, tunc falsa est minor, capiendo
hunc Deum in minori pro eodem supposito
divino, pro quo capiebatur in majori. Si verò
capiatur hic *Deus* in minori pro supposito divi-
no filii, minor quidem erit vera, sed argumen-
tum constabit quatuor terminis: in qua re-
sponsione innuit Poncius accipi, ly hic *Deus*
pro hoc *aliquid*, pro quali hic terminus iuxta

Tom. II. R. P. Strumelij.

Doctorem nunquam supponit. Neque idcir-
co potest esse medium in syllogismo exposi-
torio, sed in quocunque syllogismo vim obti-
net medii communis, sed de hoc infra in solu-
tione & explicatione syllogismorum.

230 Notandum 2. Esse discrimen terminorum
utriusque generis, primò quòd prioris generis
termini, etsi juxta Scotistas sint communes à
parte rei remotè, sive tales sint per inexisten-
tiam, sive per indifferentiam, quod ad propo-
situm perinde est, proximè tamen communes
sunt per secundam intentionem. Posterioris
verò generis termini sunt communes à parte
rei tribus suppositis divinis. Secundò, priores
illi termini pluribus conveniunt cum sui mul-
tiplicatione, ad multiplicationem individuor-
um: posteriores minimè, sed conveniunt plu-
ribus salva omnimodà singularitate in singu-
lis, & absque sui multiplicatione in iis, cum
quibus sunt identificata. Neque enim Deitas,
immetitas, sapientia, bonitas, æternitas, ma-
jor, aut numero, alia est in personis pluribus,
quàm in una, ut Symbolum S. Athanasii: *Pa-
ter, & Filius, & Spiritus sancti una est divinitas:
Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus
sanctus, & tamen non tres æterni.* Quod de im-
metitate, aliisque attributis, sine differentia
credendum proponit.

Potro hos terminos in syllogismo accipi
oportet ut tales, adeoque debent distribui, ut
supponant pro singulis quibus insunt, licet
non eodem modo. Prioris quippe generis
termini habentes sub se inferiora, in quibus
multiplicantur, apud distribuuntur juxta Lo-
gicos communiter per dictiones, *omnis, quili-
bet*, & his æquivalentes: secus est de terminis
posterioris generis, qui realiter communican-
tur sine sui multiplicatione, neque dictio *om-
nis* propriè & formaliter de uno verificari po-
test. Itaque hoc modo v. g. distributio facien-
da: *Quidquid est essentia, quidquid est Deus, omnis
res quæ est essentia, aut quid simile, quo denote-
tur terminum Deus, tamen summe singula-
rem & immultiplicabilem, ambitu suo com-
plecti, quidquid cum illo identificatur.*

231 His observatis, patet actum esse de illis mul-
tis momenti syllogismis, malè contra do-
ctrinam supradictam concludentibus, eos-
que peccare in forma, quia medius terminus:
Deus, essentia: qui est capax distributionis con-
tra legem formæ syllogisticæ manet indistri-
butus. Et, hic *Deus, hæc Essentia est Pater; Filius
est Deus, est hæc essentia, ergo Filius est Pater*: non
secus peccat in forma, ac si diceret: *Animal est
brutum, homo est animal, ergo homo est brutum.* Et
hic: *Hæc Essentia est hac Paternitas, hæc Filiatio
est hæc essentia, ergo hac Filiatio est hac Paterni-
tas.* & hujusmodi afferuntur ut Expositorii,
cum revera ex doctrina de medio communi
tales non sint, sed sophismata, ut notat Do-
ctor subtilis 1. d. 2. q. 7. n. 47. S. per hoc patet ad
taliam sophismata. Estque hic illis similis: *homo
est Petrus, homo est Paulus, ergo Paulus est Pe-
trus.* Vel iste: *hic homo est Petrus, Paulus est hic
homo,*

L 3

homo, ergo Paulus est Petrus. Dicendum itaque cum medium in ſyllogiſmo expoſitorio debeat ita eſſe ſingulare, ut ſit *hoc aliquid*, & incommunicabile ut *quod*, qualis non eſt eſſentia divina, vel hic terminus *Deus*, etiamſi præponatur pronomen *Hic*, ut *ſupra* n. 229. ſemper obtinet vim medii communis.

Unde Subtilis loco cit. tres fallacias committi oftendit in allatis ſyllogiſmīs. 1. oftendit fallaciam *figura diſtinctionis*, commutando quale quid in *hoc aliquid*, quod contingit defectu diſtributionis. 2. oftendit committi fallaciam *accidentis*, quæ eſt deceptio proveniens ex inadæquata & partiali identitate accidentis, id eſt, termini medii cū re ſubjecta, ſive cum minori extremitate, quæ identitas eſt cauſa apparentiæ in ſyllogiſmīs affirmativis, & diverſitas eſt cauſa erroris, quia concluditur ſimpliciter identitas inter ſe propter identitatem cum tertio, cui per non diſtributionem termini medii ſunt idem, dicendo *hic Deus eſt Pater*, *hic Deus eſt Filius*, ubi medium non diſtribuitur, ſed ſupponit pro ſuppoſitis, & nihilominus poſtea concludendo identitatem Patris & Filii inter ſe, ideo fit fallacia accidentis, quia ly *Deus*, ut, *hic Deus eſt Pater*, cum tantum ſtet pro Patre, Filio extraneatur. 3. oftendit committi fallaciam *conſequentis*, quatenus ſecunda conſequentia putatur recta ſicut prima, & eſt à poſitione conſequentis ad poſitionem antecedentis, verbi gratia, *Pater & Filius ſunt unus Deus, ergo ſunt idem eſſentialiter*: *ſunt Pater & Filius idem eſſentialiter, ergo ſunt idem ſuppoſitaliter*, ac ſi diceretur: homo eſt, ergo animal, & ſtatim ab aſſumptione iſtius conſequentis animal eſt, ad aſſumptionem antecedentis, ergo homo eſt. Itaque ſicut non ſequitur: animal eſt, ergo homo eſt, ſic in propoſito minor identitas eſt ſuperius ad maiorem, ideoque major identitas ſe habet ut antecedens, & minor ut conſequens. Non valet ergo, *Pater & Filius ſunt unum eſſentialiter*, quia ſunt unus Deus, ergo ſunt unum perſonaliter, quia *hæc* eſt ſimpliciter major unitas.

232.

Ex quibus cognoſcas quàm importuno calamo Vaſquez taxet Scotum 2. parte, diſputatione 122. capite 3. numero 11. dicens: quòd Scotus nullum defectum in forma demonſtraverit, & ſic contra illum argumentatur: *illa forma ſyllogiſtica aut eſt bona, aut mala: ſi bona, ergo rectè ſequitur illa concluſio*, Filius eſt Pater: *ſi non ſit bona, oportet ſecundum leges ſyllogiſmorum defectum aliquem aſſignare*. Ex quo argumento, ſicut etiam quòd Scotum, diſputatione citata, capite 1. & 3. malè citet pro quaſtione quarta, cum agat de illa 1. diſp. 3. quaſtione 7. numero 47. & ſeq. Perſpicuum eſt, Vaſquez non vidiffe Scotum in fonte, vel intelligere noluiſſe, cum Scotus ſyllogiſmorum defectus, largius ex fontibus Logiciſtis oftendat quam Vaſquez, ille enim dum reſpondet ad hos ſyllogiſmos, quos loco citato aſſert, *Eſſentia divina*

eſt Pater, hæc eſſentia divina eſt Filius, ergo *Filius eſt Pater*: Item ad hunc: *Deus eſt Pater, Deus eſt Filius, ergo Filius eſt Pater*, reſectis aliorum ſolutionibus reſponder ibi committi duos defectus: unus, quòd, cum ſint ſyllogiſmi expoſitorii, fuiſſe ponendum terminum ſingularem, pro medio componatur communis. Secundus quòd non ſerventur termini idem in concluſione, qui in præmiſſis, nam in præmiſſis dicitur, inquit: *Eſſentia eſt idem cum Patre, & eſt idem cum Filio*; in concluſione autem inferitur, *Pater & Filius eſſe idem*, cum prædictum maioris fuerit non Pater; ſed idem cum Patre, unde debuiffet inferri: ergo idem cum Patre eſt idem cum Filio. Ubi nolo cenſuræ Vaſquez, quomodo conſonet prædictum maioris non fuiſſe ly *Pater*, ſed idem cum Patre, cujus contrarium ſonat litera maioris, quæ eſt: *Eſſentia divina eſt Pater*, & non *Eſſentia eſt idem cum Patre*. Et in altero ſyllogiſmo maior ſonat: *Deus eſt Pater*, non, *Deus eſt idem cum Patre*. Nam quidquid de hoc ſit, cum videatur ad rem reſpexiſſe, non ad terminos præſumptos, id ſolum ad verò, illum nullos defectus cum Maſilio, quem ibi citat, offendere, quos longè antea Scotus non offenderit: nimirum cum, ut inquit Vaſquez, ſit expoſitorius, de cujus ratione eſt ut habeat terminum ſingularem pro medio, in utroque tamen ſyllogiſmo terminus medius, *Eſſentia & Deus*, tribus perſonis communis eſt: quòd idem dixit Scotus oftendendo latentes fallacias prædictas, quòdque commutetur quale quid, id eſt, *eſſentia*, *Deus*, in *hoc aliquid* ſupponens contra legem ſyllogiſticam pro inditributione, ſeu non ſupponente pro ſingulis, cum tamen obtineat vim medii communis.

Ad propoſitum ergo, eſto illi termini ſunt ſingulares, & eà ratione diſtribui nequeant, vel ſupponere pro pluribus Diis, quia tamen communes ſunt tribus perſonis ſecundum rem, ex parte illarum perſonarum legitiè diſtribui poſſunt, & ſic ſyllogiſmi emendant, v.g. *quidquid eſt eſſentia, eſt Paternitas; quidquid eſt Deus, eſt Pater*: vel, *omnis res quæ eſt eſſentia, eſt Pater*. vel, *Deus ut eſt in tribus perſonis eſt Pater, Deus ut eſt in tribus perſonis eſt Filius*: ergo *Filius eſt Pater*, & ſic de cæteris. Ubi emendatà formà præmiſſæ ſunt falſæ.

Finaliter ex hac doctrinà facilè ſolvi poteſt forma, in qua loco medii communis accipitur aliquid, quòd in Deo eſt penitus ſingulare, hunc in modum: *Pater eſt Deus, Pater non eſt Filius, ergo Filius non eſt Deus*. Et viciffim: *Filius non eſt Pater, Filius eſt eſſentia, ergo eſſentia non eſt Pater*. Ubi proceditur à termino negativo ad non negatum, quia majus extremum primi ſyllogiſmi, & minus extremum ſecundi ſyllogiſmi in concluſione afficitur negatione, quæ habet vim diſtribuenti, in præmiſſis verò eà negatione carent: quoties verò arguimur à termino nõ negato ad negatum, committuntur fallaciæ, quas Doctòr notavit, ideoque idem

idem est. ac si non argueremus à non distribu-
to ad distributum. Ut quando negatur ab-
solutè Filius esse Deus, & essentiam esse Pa-
trem, universè negatur quidquid est Filius,
esse Deum, & quidquid est essentia esse Pa-
trem, cum tamen sic non fuerit acceptum ly
Deus in majore primi syllogismi, neque essen-
tia in minore Secundi. Falsum siquidem est,
Patrem esse quidquid est Deus, & Filium esse
quidquid est essentia, cum tamen sit aliquid

quod est Deus seu essentia, estque in istis syl-
logismis simile vitium, ac si quis diceret; *Pe-
trus non est probus, Petrus est homo: ergo homo
non est probus*: particula negante probitatem
de homine distributivè intellecto, seu de ho-
mine universim. Ex his colligitur formam
syllogisticam non repugnare mysterio SS.
Trinitatis; consequenter nec veritatem fidei
adversari rationi luminis naturalis, quod est
intentum hujus quæstionis.

Q V Æ S T I O III.

An solo nomine & titulo facilitatis excludendi contra-
dictionem, quo augustissimum SS. Trinitatis mysterium
& redditur credibilis, & ostenditur quòd illud non de-
struat evidentiam luminis naturalis, rectè dicatur
supernaturalitatis profunditatem, & myste-
riosam illius majestatem evacuari,
& diminui.

S V M M A R I V M.

1. Conamina & doctrina reddendi mysterium
credibilis nullius falsitatis suspecta. n. 234. &
seq.
2. Variæ SS. Trinitatis similitudinaria expre-
ssiones. n. 234.
3. Imago Dei in homine, & Angelo in quo consi-
stat, variæ sententia. n. 235.
4. Vestigium SS. Trinitatis in omni creatura, in
quo consistat. n. 236.
5. Refertur, quare per imaginem in homine ne-
queat naturaliter cognosci Deus, ubi de dissi-
militudine imaginis in nobis ad suum prototy-
pon Deum. n. 236.

Scoti do-
ctrina in-
expugna-
bilis, Præmissis duabus Quæstionibus superio-
ribus, paulatim propius ad quæsitum princi-
pale accedimus. An doctrina Scoti de di-
stinctione in divinis præjudicet, & evacuet
adorandam arcani & difficillimi mysterii SS.
Trinitatis altitudinem, tali enim molimine,

cum nullis rationum machinis, neque SS. Pa-
trum autoritate, Scoti doctrinam expugna-
re poterint, illam denique quod facile credi-
tu reddat mysterium, falsitatis suspectum red-
dere volunt.

A S S E R T I O.

Tantum abest, ut doctrina aliqua falsitatis suspecta esse debeat, propter
declarationem profundissimi hujus mysterii, & munus reddendi il-
lud credibilis, quo ostenditur illud non destruere rationem seu evi-
dentiam naturalem, dato quòd jam per divinam revelationem con-
stituerit illud actu verè existere: quin potius eo nomine suspicienda
& amplectenda præ aliis quæ id non præstant, neque manuducunt
intellectum nostrum, quo illud impossibile esse non apprehendat.

234.] Hæc Assertio tot habet probationes, quot
D. Thomas congruentias & rationes in
Aurea Summa contra Gentes, ubi Philosophis
& Gentilibus conatus fuit suadere mysteria

fidei, quamvis sint contra caput luminis na-
turalis, non esse tamen contra lumen natura-
le, neque destruere illud, & ex hoc capite non
esse incredibilia: quæ omnes per quatuor di-

L 4 cto,

ctos Summæ libros allatæ, forent reſpuenda tanquam inutiles, & evacuates fidei myſteria.

Similitudinaria nota SS. Trinitatis Secundo, omnes illi SS. Patres, Theologi, Concionatores, & Catechiſtæ, perperam conarentur hoc myſterium reddere credibile per aliquas ſimilitudines à creaturis deſumptas, v. gr. tribus animæ potentiis, intellectu, voluntate, & memoriâ. Item tribus ejusdem corporis dimenſionibus, longitudine, latitudine, & profunditate; perperam quoque excogitaſſent exempla, ſimilitudines, & rationes, quibus SS. Trinitatis myſterium ad credibilius reddendum uſi fuerunt, qualium rationum experimenta videre eſt apud Manue-

Gregorius Nazianzenus lem Calcechas *L. de Trinit.* Nam *Gregorius Nazianzenus* illud cum oculo fontis, fonte, & fluvio comparat, item cum Sole, radio, & lumine: item cum mente *in d. p. h. c.* id eſt, conſideratione, anima, in quibus non eſt di- viſio vel ſectio. Item cum triplici fonte, & una luminis commixtione. *Gregorius Nyſſenus* *L. de Trinit.* hæc tria dicit eſſe in nobis, quæ ſunt: *res cogitans, intellectus, mens* inquit parit rationem, ratio movet mentem, & neque mens ſine ratione eſt, neque ratio ſine mente: ſimiliter ſine ſpiritu qui eſt in nobis, non erit ex mente: hæc, inquit, ſunt æqualia, & ſepa- rari à ſe invicem non poſſunt, ſic eſt intelli- gendum de Trinitate. Alii cum fonte, flu- vio, & lacu: cum igne, flamma, & lumine:

Cyrillus Cyrillus, cum radice, ramo, & fructu: Item cum digito, manu, & brachio; & alijs cum roſa, flore, & odore. In his omnibus repe- riuntur quædam inſeparabilia à ſe mutuo, quæ aſſumuntur ad declarandum utcumque tres perſonas omniò inſeparabiles, proprietati- bus diſtinctas, & unitus ſubſtantia: ita ut ab alio aſſumatur *res cogitans*, id eſt, perſona- rum inſeparabilitas, ab alio *res d. p. h. c.* id eſt, conſubſtantialitas, quæ omnia ſatius omiſſa, quam dicta & aſſumpta fuiſſent, ſi conamina reddendi hoc myſterium credibilis, præjudi- carent myſterio fidei: ſicque fruſtrâ alii co- nati ſunt explicationem facere hujus myſterii difficultatem, & oſtendere, quòd non ſit con- tra evidentiam rationis vel impoſſibile.

235. In homine & Angelo Tertiò, ad faciendum hoc auguſtiſſimum myſterium in obſequium fidei, pro ratione adducimus, quòd datur (ut fuſè *Magiſter SS. Trinitatis* *Sententiarum* 1. d. 3. *litera F. & G.*) in homine & Angelo Trinitatis imago. Ita D. Thom. 1. p. q. 93. fuſè per 9. articulos. Scotus 1. d. 3. q. 9. n. 3. & plerique paſſim Theologi, cum S. Augu- ſtino apud Subtilem *loc. citat.* productum. Id- que omni meliori modo per rationes decla- rant; eatenus enim imago Trinitatis conſiſtit in homine, quatenus eſt ſecunda ad gignen- dum & ſpirandum, ut Scotus, cum datur in eo proceſſio Verbi mentalis, & amoris. Vel eatenus, ut alii, quòd homo ſit præditus libe- ro arbitrio, habeatque ſupra cæteras creaturas dominium. Vel denique quòd in homine de- tur novità & amor Dei, quemadmodum

Deus cognoscit ſe in Verbo, quòd eſt Filius, & Pater, & Filius diligunt ſe amore, qui eſt Spiritus ſanctus.

Rurſus pro ratione adducimus, ut *Magi- ſter Sententiarum* *loc. ſuprà cit.* quòd in omni crea- tura appareat veſtigium SS. Trinitatis, quo- modo dicit *Boëtius*, mundum mente generari, ſi- que in imagine formari, apud D. Thomam *loc. cit.* ubi & *Dionysium* 1. de divinis nominibus centem adducit: *Habent creatura, cauſarum ſar- rum contingentes imagines*, ſed Deus eſt cauſa omnium rerum, Deinde qualibet res per ſui unitatem, repræſentat Patrem divinum, qui eſt SS. Trinitatis principium: Species autem cujuſcumque rei creatæ repræſentat Filium, cui appropriata eſt forma, & ſapientia, per quam facta ſunt omnia, quemadmodum qualibet res per ſuam formam operatur: ac denique pondus & inclinatio rei repræſentat Spiritum ſanctum, qui eſt amor, quo Deus di- ligit ſeipſum & creaturam, & hanc rationem imaginis & veſtigii lumen naturale facile po- teſt capere. Atqui propter hoc non evacuat altitudo myſterii SS. Trinitatis, nam neque ducit intellectum noſtrum in perfectam noti- tiam SS. Trinitatis, neque myſterium illud in res creatas, neque ad ullum ſuæ altitudinis, aut ſupernaturalitatis præjudiciam. Nam inprimis, ut rectè D. Thomas *loc. cit.* & Sub- tilis Doctor 1. d. 3. q. 9. n. 9. s. ad primum argu- mentum. Et *Quodl. 14. art. 3. s. ad ſecundum*. Imago in creatura eſt admodum imperfecta, & cū ſimilitudine aliqua, valde diſſimili: quæ imago Trinitatis eſt in nobis ſecundum pro- ceſſionem intelligendi, & volendi illius actus in creatura ſunt abſoluti, perſonæ vel procedentes ſunt relative; itera actus intelli- gendi & volendi in nobis realiter poſſunt di- ſtingui, ut nulla ratione inter ſe & crea- turam, vel cum intellectu ſecundo, & me- moriâ ſecundâ identiſicentur: perſonæ vero in divinis eatenus ſunt realiter inter ſe diſtin- ctæ, ut tamen cum eſſentia, intellectu, & vo- luntate ſecunda in eſſentia divina realiter i- dentiſicentur. Alias rationes hic adducit Poncius in ſuo *Comment. ſuprà cit. Doctrinæ*, de nimia imaginis imperfectione, dicit- que ſe exiſtimare non dari propiè dictam Trinitatis imaginem in homine, & quamvis Deus dicatur feciſſe hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, tamen exiſtimo, in- quit, hanc rationem imaginis & ſimilitudinis eſſe in homine ad Deum quæ unus, non quæ trinus eſt.

Sed quidquid de hoc ſit, certum eſt, ſicut ex allatis conſtat, imaginem in nobis non eſſe ſufficientem, citra divinam revelationem, ut intellectui noſtro ducatur præſtare poſſit, deveniendi naturaliter in notitiam SS. Tri- nitatis, de quo ſuprà ſatis; ita nec & multò minus, etiam ſuppoſitâ fide ad evacuandum illius ſupernaturalitatem, quis enim tale quid aſſerere unquam auſus fuit, quòd revelato SS. hoc myſterio, propter aliqualem illius doctri-

rationem, & non repugnantia ostensionem, illius supernaturalitas evacuetur, & in creaturas, puta Angelos, & homines invehatur, qui aliqualem illius exprimunt similitudinem, & sic sub titulo & nomine facilitatis alicujus viatoribus illud reddant credibilis? Quæ res tam certa est, ut sine jactura temporis amplius illi non oporteat immorari. Quodd autem eo nomine talis doctrina præ cæteris sit suspicienda & tenenda posset probari à simili, exi-

plâ Scriptura, quâ illa propter excellentiam hominis, imagine Dei insigniri, æqualitatem inter se quoad naturam non solum commendat, & præfert aliis creaturis homine inferioribus, sed & personarum acceptionem, ut damnabilem reprobatur, ut habetur Rom. 2. v. 11. & Jacobi 2. v. 1. &c. Falsum igitur est, quod ex hac parte similis doctrina evacuet hoc mysterium. De his plura *Quæ seq. in probationibus prima & secunda assertionis.*

QUÆSTIO IV.

De quæsito principali: An supernaturalitas altissimi mysterii SS. Trinitatis præjudicium patiatur per distinctionem in Divinis à Doctore Subtili assertam?

SUMMARIVM.

1. Adversarii Scoti doctrinam contrariis insulsi-
bus adoriuntur. n. 237. & 238.
2. Doctrina Doctoris Subtilis de mysterio SS. Tri-
nitatis non subvertit prima principia. n. 240.
3. Scoti doctrina cur potius amplectenda, quam
aliorum. nu. 241. nullius suspecta falsitatis.
ibidem.
4. Assertio communicationis, & negatio illi-
us in Deo unde originetur. n. 241.
5. Distinctio aliqua inter relationes & naturam
est mysterio Trinitatis congenita. n. 248. di-
lemma rectorum in Adversarios, qui suo se ju-
gulant gladio. ibid.
6. Supernaturalitatis altitudo mysterii Trinita-
tis admiranda, quare. n. 243.
7. Super omne exemplum verum creaturarum Tri-
nitas. n. 245.
8. Doctor Angelicus, & Subtilis Paralleli. n. 247.
9. D. Thomas conjicitur in eandem cum Scoto
censura damnationem. ibid.
10. Functis pedibus labuntur Adversarii in fove-
am, quam Scoto fodere voluerunt. n. 248.
11. Distinctio in divinis ex ipso mysterio Trinitatis
convincitur. n. 248.
12. Refelluntur, & ad Paralogsismos reducuntur
argumenta supra n. 237. allata. n. 249.
13. Diluuntur argumenta sub num. 238. relata
n. 250.
14. Natura oppositionis contradictoria, & cum
sit nulla à parte rei, quare tamen maxima.
n. 251.

ARTICULUS I.

In quo

Proponuntur Adversariorum fundamenta.

237. **N**on obstante, quod agnoverint nonnul-
li doctrinam Scoti non lædere mysteri-
um Trinitatis, sed illud præ cæteris per illam
reddi credibilis, unde non impugnant Sub-
tilem, nec censurant, ut alii, doctrinam illius
de præjudicio aliquo huic mysterio ex ea ac-
cesso, sed de insufficientia, quod non tollat
omnes hujus mysterii difficultates, & quidem
Veken disp. 6. de Deo in finem 24. ait: *Scotistas
non posse tribuere distinctioni formali, ut ea ad-
missa, mysterium Trinitatis omnino clarum ac sa-
cile reddat.* Deinde apud Ricciolum Tract. de
distinct. 6. 24. n. 298. Quidam Theologus Ano-

nymus contra distinctionem Scoti sic argu-
mentatur (distinctio formalis ex natura rei
inter essentiam divinam, & personas, licet hæ
habeant diversam quidditatem, & definitio-
nem non tollit difficultatem Trinitatis Per-
sonarum in unitate essentie numerica: ergo
inutilis est, nullumque inde sperandum est co-
molumentum. Anteced. prob. 1. authori-
tate insignis Scotistæ Guidelmi Rubionis l. d. 2. q.
5. a. 2. §. *Et si quæras*: ubi non obstante distin-
ctione Scotistica, de hoc mysterio ait: *Dico
hoc esse à viatore inintelligibile, nisi sit fidei lumine
illustratus; unde hoc solum meo judicio est ad in-
telli-*

telligendum impoſſibile per naturam, & diffi-
cilis quam alia omnia, quæ ſunt fidei ſimul ſum-
pta. Hæc ille. ſecundò, ſicut per diſtinctio-
nem formalem inter animalitatem, rationali-
tatem, & riſibilitatem poſitâ horum identi-
tate reali, non tollitur viſ adamantina huius ſyl-
logiſmi: Hoc rationale eſt hoc animal, hoc riſi-
bile eſt hoc rationale, ergo hoc riſibile eſt hoc ani-
mal: ita per hanc diſtinctionem non tollit-
tur viſ huius argumenti: Hæc eſſentia eſt hæc
Paternitas, hæc filiatio eſt hæc eſſentia, ergo hæc fi-
liatio eſt hæc Paternitas. Præterea diſtinctio
formalis licet præſtet ne Paternitas in ſenſu
formali communicetur Filio; non tollit ta-
men ne communicetur in ſenſu reali & reali-
ter Filio. Sicut in ſententia Scoti licet intel-
lectio Patris diſtinguatur formaliter ab amo-
re, quia tamen identificatur realiter cum a-
more, Pater communicando Filio intellectio-
nem, eidem neceſſariò communicat amo-
rem.

238. Hoc nihilominus neglecto, alii econtra,
quod alicui riſum movere poteſt, contrario
impetu perciti de proriſ oppoſito arguunt,
quòd per Scoti doctrinam evacuetur omnis
difficultas & profunditas huius myſterij, ita
Arriabal. p. d. 100. c. 2. Alarcon Tract. 5. de Deo,
d. 2. c. 6. Antonius Bernal. de Quijeros in ſe-
lectis diſp. de Deo, Tract. 2. d. 14. ſect. 6. num. 57. &
d. 15. ſect. 18. num. 142. Izquierdo in Pharo ſci-
entiarum d. 13. qu. 5. num. 106. Bernaldi verba
hic producimus: Si, inquit, ex alietate ſeu di-
ſtinctione, putâ Scoti, quem impetit, inter eſſen-
tiam & filiati-nem veniret, quòd eadem eſſentia
daretur, ſeu quaſi tranſiret ad Patrem manente
filiatione in ſolo Filio, nil proriſ hic eſſet myſterij;
ubi enim duo actû diſtinguuntur, quid mirum ſi u-
num actû communicetur non communicato alio,
erenim hoc non eſt ſingulare in Trinitate, nam et-
iam in creaturis communicatur pluribus materia
primâ, quam communicetur forma. Et num. 52.

Qualiter ex mente mirum ſi illa ſit in Filio, & Paternitas non ſit in
adverſa Filio, neque eſſentia generet, Paternitas verò gene-
riori myſterij. Ecce ſine myſterio anima in homine diſcur-
rit, materia prima non diſcurrit; hæc eſt in ca-

davere, anima non eſt in cadavere. Ipſe autem Trinitatis
Izquierdo: Si diſtinctio formalis ex natura rei
valet in creatis, jam myſterij Trinitatis difficultas
evacuatur, jam enim in creaturis quoque, repetitur, ta-
tur plura, inter ſe ex natura rei diſtincta, attamen
identificata cum uno tertio: ergo ſicut in SS.
Trinitate tres perſonæ realiter diſtinctæ ſunt
unus Deus, ita in ente creato illa plura ex na-
tura rei diſtincta ſunt apud Scotiſtas, una res.
Vide infra n. 244. Insuper cum illa plura fun-
dent contradictoria, erunt etiam realiter di-
ſtincta, & ſic repræſentant Trinitatem. Se-
queia huius prob. Illa quæ fundant contra-
dictoria neceſſariò ſunt realiter diſtincta, illa
plura ſecundum Scotiſtas fundant contra-
dictoria, cum propter illa Scotus excogitavit
illam diſtinctionem: ergo. Maj. prob.
Quæcunque realiter opponuntur, realiter ab
invicem diſtinguuntur; at quæ opponuntur
contradictoriè, realiter opponuntur: ergo
realiter diſtinguuntur. Talis eſt oppoſitio
inter hæc Deo intrinſeca: Eſſentia communi-
catur, Paternitas non communicatur. Maj.
prob. Quia non minus evidens eſt nihil poſ-
ſe ſibi realiter opponi, ſed alteri realiter à ſe di-
ſtincto, quam evidens ſit nihil poſſe ſeipſum
realiter producere, atqui inter producentem, &
productum requiritur realis diſtinctio: ergo,
& inter contradictoriè oppoſita.

Confirmatur: Diſtinctio realis dicit fun-
damentum oppoſitionis realis, quæ ſemper
inter realiter diſtincta reperitur, vel ſit produ-
centis, & producti, vel productivi, & produ-
cibilis, vel menſuræ, vel convenientiæ: hinc
ubi obviat relationis oppoſitio, ibi eſt realis
diſtinctio, atqui inter iſtas formalitates ex-
tura rei diſtinctas obviat relationis oppoſitio:
ergo eſt realis diſtinctio. Min. prob. Quia
eſt oppoſitio ſimilitudinis, & diſſimilitudinis,
æqualitatis, & proportionum, v. gr. riſibilitas
identificata cum rationalitate, eſt minor ra-
tionalitate: ergo oppoſitio minoritatis op-
ponitur rationalitati: ergo ſi ex natura rei &
realiter diſtinguuntur, habetur ergo, induci
ad ſpeciem, iplum ſanctiſſ. Trinitatis myſteri-
um in creaturas.

ARTICULUS II.

In quo

Reſolvitur Quæſtio principalis.

Tomo primo occasione materiæ Controv. 8. quæſt. 4. art. 2. multa de hac difficultate
tractavimus, quæ pro ſolutione argumentorum, præter ea, quæ hic habentur,
videre licet.

ASSER-

ASSERTIO I.

Ita per distinctionem Scoti mysterium SS. Trinitatis proponitur, ut non sit contra lumen naturæ, & prima principia lumine naturali evidentissima; quo tamen non obstante, adhuc tam sublime, arcanum, & ab humana mente reconditum est, ut sit supra omnem captum intellectus creati, & creabilis, possitque si insistatur captui naturali, dubitari an de facto ita sit, ut simpliciter divina revelatione opus sit, & lumine fidei, aut lumine gloriæ.

140. *Distinctio Scoti reddendi mysterium Trinitatis creditibile.*
Prima pars, quæ habet, per Scoti distinctionem ante opus intellectus tolli contradictionis idem, nec non huius mysterii impossibilitatem, Probatur: quia per eam assignatur ratio, ob quam de divinis verificari possunt contradictoria, absque repugnantia cum evidentissimis illis principiis: *Impossibile est idem esse, & non esse, & impossibile est idem de eodem secundum idem affirmari, & negari:* supposita enim veritate fidei, quod in Deo divina Essentia communicetur, Paternitas non communicetur, Paternitas generet, essentia non generet: Scoti distinctio præstat, ut non sit tantummodo vera hæc negativa: *Paternitas non communicatur Filio*, sed vera quoque sit hæc affirmativa: *Essentia communicatur Filio*, idem erit de aliis contradictoriis in Deo verificabilibus, ubi si nulla esset distinctio personarum inter & essentiam, ejusdem de eodem respectu ejusdem esset affirmatio, & negatio, quod evidenter naturalis dicitur esse impossibile, & ipsa fides, quia veritas fidei non destruit veritatem luminis naturalis, ut supra quaest. 2. dictum est: ergo per distinctionem Scoti proponitur hoc mysterium, ut non sit contra lumen naturale, & prima principia: consequenter repugnantia huius mysterii, & impossibilitate sublata redditur credibilis, & quod sit de facto existens, ut revelatum a Deo.

241. *Probatur secunda pars primò: ex dictis Quaest. præced. quod nulla doctrina propter munus declarandi & reddendi credibilis hoc mysterium, nequidem esse potest rationabiliter suspecta de falsitatis errore, quin potius sit præ omnialia, quæ id munus non habet, amplectenda. Nulla igitur consequentia inferre possunt, per illam distinctionem Scoti hoc mysterium evacuari. Patet Anteced. Conseq. prob. Quia idcirco vel maxime esset, quod supposita distinctione inter naturam & Paternitatem, non videatur paradoxum, aut difficile communicari unum, non versario communicato altero, atqui hæc ratio nulla de est, imò est fallacia à non causa ut causa: ergo, huius my- Major patet ex argumentis Adversariorum steri eva- num. 237. & 238. & 239. allatis. Min. prob. cuatione, *Communicari*, dicit Essentiam divinam fieri inanis, & seu esse terminum formalem productionis divina in supposito producto v.gr. genera-*

tionis in Filio, nimirum, quia productum producenti simile procedit secundum naturam quasi specificam, vel potius numero eandem: *non communicari* dicit contradictorium illius, seu non esse terminum formalem productionis in supposito producto; atqui nec ad simpliciter, nec ad faciliter ita communicari vel non communicari originatur ex distinctione Scoti in divinis asserta: ergo. Major est communis cum D. Thoma 1. p. quaest. 41. art. 5. ubi docet, genitum assimilari generanti in natura. Et Scotus 1. d. 7. qu. 1. §. Loquendo nunc de potentia. Min. prob. Quoad primum, communicari simpliciter, à quo unum suppositum originatur ab alio, secundum quod producat assimilatur sibi productum in eadem impartibiliter numero natura, quæ agit, refunditur in infinitam divinam Essentiam fecunditatem; in qua (sive relatio personæ producentis spectet ad constitutionem principii Quo divine originis: sive sit tantummodo conditio principiandi) fundatur actio generationis Filii, & processions Spiritus sancti: Probatur item quoad secundum, vel distinctione crescit perfectio, & vis intrinseca principii fecundi, ita ut generandi & spirandi vires tribuat, vel non; primum catholicè nemo asseret, quia necesse est ut ens à se, & primum in toto ordine entium, vendicat sibi omnem essendi, & operandi perfectionem, in tota & infinita plenitudine, quæ illi competere potest, cum sicut nulla ratio essendi, ita nec ratio operandi sit limitata in aliquo, nisi habeatur ab alio illud ad certum gradum determinante: ergo & necesse est, ut dicat omnem perfectè operandi perfectionem in infinita similiter plenitudine, ut non sit aliud in Deo esse & posse, ut consequenter nemo Theologorum diceret, Essentiam divinam exire quidem in actionem notionalem, simpliciter, non tamen ad hoc facilitari suapte naturâ ratione divinæ suæ ac infinitæ fecunditatis, sed ratione distinctionis, essetque simile & frivolum magis, ac si diceret hominem quidem simpliciter intelligere per principium intelligendi, & sentire per principium sentiendi, non tamen ad illos actus facilitari ex natura principii, sed ratione distinctionis inter animalitatem, & rationalitatem, proinde absurda, & falsissima est consequentia, quam deducit.

Productio arguit oppositum nem ut inter producat, & ducens, & productum.

Communicari in divinis unde originetur.

Essentia divina suapte natura exiit in actionem notionalem.

deducunt ex distinctione Scoti, communicari naturam & non communicari Paternitatem, nihil esse singulare in hoc Myfterio, & ita evacuati illius altitudinem, licet enim ad id prædicta distinctio requiratur, ne persona & Natura sint omnino idem, cum alioquin si persona & natura essent proius idem, soloque nomine distinguerentur, aut tunc utrumque significatum, per hæc duo nomina produceretur, aut neutrum produceretur, aut idem respectu ejusdem sub eadem à parte rei ratione simul produceretur & non produceretur, quod est impossibile, ideo tamen distinctio non est ratio ob quam Pater producat Filium, non producat, aut facilius non producat Naturam divinam, estque falsa causalis illa propositio quam Adversarii proponunt per particulas *ideo, idcirco, quia, &c.* ut mox pluribus infra sub assertionem secundam n. 246. hoc loco Adversarii sic

In quo sita sit maxima difficultas Mysterii Trinitatis. Urgeo & misto: Maxima hujus Mysterii difficultas in eo sita est, quod, ut fides docet, natura eadem sit communicabilis suppositis realiter distinctis, & illa supposita realiter distincta sint sibi in illa natura impartibiliter, seu sine naturæ multiplicitate realiter identificata: atqui ab Adversariis non potest ostendi, in quo doctrina Scoti vel in minimo minuat hanc difficultatem fide creditam, ergo.

Illam in nullo tollit distinctio Scoti.

Min. prob. 1. quia hæc distinctio non tollit admirabilem illam realem identitatem, solâ fide notam, trium suppositorum in una natura, sed illam supponit, cum hæc distinctio sit impossibilis sine reali identitate distinctorum; & si tolleretur illam, non solum altitudinem hujus Mysterii evacuaret, sed destrueret, reddendo illud impossibile, sicut enim de facto propter realem distinctionem & oppositionem inter producentem & productum, Pater non est Filius, seu paternitas non communicatur Filio, ita ob eandem causam, si identitas realis personarum in unitate naturæ tolleretur, non possent communicari in eadem numero natura, sed sicut essent tria supposita, ita tres Dii. 2. Non tollit realem oppositionem, similiter fide notam, inter producentem & productum, ut pater, denique non fiat, per distinctionem posse unum communicari non communicato alio, quia alias sequeretur quod intellectus Patris possit communicari non communicatâ voluntate, vel intellectus Patris non communicato amore, cum tam inter hæc sit distinctio formalis, quam inter naturam divinam & Paternitatem; ergo frivolum est dicere, quod huic Myfterio deroger doctrina Scoti, licet præster, ut absit omnis contradictionis repugnantia inter essentiam communicatam, & paternitatem non communicatam, utpote quæ redderet illud Mysterium capui luminis naturalis creditum impossibile, minime tamen ideo evacuatur magis, quam per omnes alias rationes, congruentias, & similitudines extrinsecas, quibus S. Thomas supra q. 3. n. 227. contra Gentes, Theologi & alii SS. PP. omnibus modis conati sunt illud credibile facere, seu non esse impossibile, & contra evidentiam luminis naturalis, contra quædam quid suadere voluissent, Gentes illud ponentes deridentes rejecissent, nec unquam adduci potuissent, ad hoc Mysterium credendum, nisi enim teste Apostolo 2. Cor. 1. v. 23. locutionis & passionis Mysterium, præterquam quod non fuerit contra naturale lumen, sed plenissimum gratiæ & amoris, quæ illud commendare potuissent, Judæi tamen scandalum extulerunt, Gentibus vero sustinuit. Multo magis hoc Altissimum Mysterium, si sicut supra, contra evidentiam luminis naturalis illius per suadere attentasset. Item si ipsi Gentes Philosophi, Aristoteles & alii, doctrinam Protogoricam qua Protogoras docebat: *se, quacumque quis vera arbitraretur, ceu innabile dogma accerrimè expugnare inquit, magis si quis illis, ut vera prædicaret, quæ naturali evidentia falsa esse cognoscerent.* Confirmatur: Theologi de facto extrinsece naturali docent, quod non implicet idem corpus replicari in pluribus locis, & ita facilitati Mysterium Eucharistiæ: sed nemo dicit, quod per hoc ejus supernaturalitas evacuetur, ergo nec de Mysterio Trinitatis dicendum. Sequela prob. hoc Mysterium etiamnum post illius revelationem adeo à sensibus nostris remotum & abstrusum est, ut de eo nihil, nisi per fidei illustrationem humana mens percipiat, atque etiam tunc nil se percipiat, sed simpliciter credidisse, & quidem ad sobrietatem Christianam sapiens fateatur credidisse, quam auxilio supernaturali adjutus, piæ affectione liberè consentiens, intellectum suum captivat in obsequium fidei, frustra ergo dicitur, quod Scoti distinctio in divinis scriptis evacuet illius Mysterii supernaturalitatem, cum illud non credamus propter distinctionem, sed propter revelationem, cuius dignis & argumentis credibilitatis, & adjuncto gratiæ supernæ.

Eadem secunda pars prob. secundo: tam sublimis & recondita est hoc Mysterium, ut ea quæ de eo fide credenda proponuntur, videri possent intellectui nostro esse non solum super lumen naturale, sed etiam contra illud, ergo licet per congruam distinctionem aliquam intellectui nostro declararetur id non esse contra, seu non destruere lumen naturale, & sic per illam distinctionem evacuaretur difficultas, quod illud Mysterium non sit impossibile, nec sit contra evidentiam luminis naturalis quoad contradictoria in hoc Myfterio inclusa, quæ videlicet absque contradictione de illo enunciari valeant; non tamen evacuatur quoad innumera alia, quæ in hac Mysteriorum abyssu involvuntur, quorum majestas opprimit omnem captum intellectus creati & creabilis, suntque ad assentiendum illis tam ardua, ut possumus semper pro argumento fidei inclamare: *Veni sancte Spiritus.* Et exclamare, *O Altitudo!* verè enim intricabilis

altitudo, solā fide nota, ut *hāc Con-*
trouersia, quæst. primā, artic. tertio, num. 211.
 contra Lullum ostendimus, esse in Na-
 tura veram, & propriam, sed ineffa-
 bilem plurium personarum productio-
 nem, quibus communicatur natura illa
 cum oppositione reali inter producentem,
 & productum, & tamen in illis non
 multiplicetur numericē natura, sicut mul-
 tiplicatur in omni productione substan-
 tiæ creatæ, facta ab alia simili substan-
 tia, sed tres personas inter se realiter di-
 stinctas, & relativē oppositas esse unum
 numero Deum. Unde nascuntur tot ar-
 ticuli fidei, quot propositiones supra o-
 mnem modum admirabiles: ut quod una
 res sit alterius rei sibi secundum es-
 sentiam identificatā principium, & cau-
 sa, sicut in Divinis Pater est principium
 Filii, & uterque Spiritus sancti, aded-
 que una res secundum unam sui forma-
 litatem possit produci, & secundum al-
 iam non produci; putā Filius secundum
 filiationem, essentia filiationi realiter i-
 dentificatā simpliciter improducta. Se-
 cundo. Quod Pater intelligendo suam
 essentiam producat Verbum, quod ta-
 men Patrem non constituat formaliter
 intelligentem, sicut nos nostrum. Item,
 quod Pater producat Verbum non acci-
 dentale, sicut producit intellectus crea-
 tus, sed substantiale, imō per omnia
 consubstantiale eam identitate naturæ non
 solum specifica, sed etiam numerica, ita,
 ut Verbum vel Filius sit perfecta imago
 Patris. Tertio, quod Pater, & Filius
 se diligendo producant Amorem, qui
 non sit accidentalis, sed subsistens, & i-
 pse Spiritus sanctus amoris terminus æ-
 qualiter participans cum Patre, & Fi-
 lio, essentiam. Quarto, quod Pater, &
 Filius se Spiritu sancto diligant, Pater ta-
 men Sapientia genita non sapiat. quin-
 to, quod esto Pater, & Filius sint due

personæ realiter distinctæ, sint tamen non
 duo, sed unicum principium spirati-
 vum Spiritus Sancti. Sexto, quod prior
 origine sit Pater Filio, Filius, & Pater
 Spiritu sancto, & tamen omnes tres sint
 æquē perfectæ: non item tamen Pa-
 trem prius origine intelligere, spirare,
 creare quā Filium, nec utrumque prius
 origine intelligere, vel creare, quā Spi-
 ritus sanctus, consequenter esto Pater sit
 origine prior Filio, secundum quod ta-
 men Filius spirat Spiritum sanctum, ille
 non est propriē posterior Patre, nec
 Pater prior illo, sed solum secundum
 quid, scilicet ratione principii, quo Fi-
 lius producit Spiritum sanctum, non ra-
 tione productionis, hanc enim secun-
 dum se, & formaliter Filius non acci-
 pit, proinde nec à Patre accipit, sed
 per illam formaliter aliud suppositum ac-
 cipit esse à Filio. Septimò, quod Pater
 intelligendo se generet Filium per omnia
 sibi cōequalem, nec tamen ei com-
 municet fecunditatem, quā Filius intel-
 ligendo se ipsum producat alium Filium,
 cuius causam dedimus *suprà, num. 214.*
quæst. primā, §. 6. Nec denique Pater,
 & Filius communicant Spiritui sancto
 fecunditatem, aut producendi alium Fi-
 lium, intelligendo se ipsum: aut alium
 Spiritum sanctum amando Patrem, &
 Filium. Et similia alia naturaliter inscri-
 tabilia. Jam iudicet æquus Lector, esto
 per Scoti doctrinam intellectus generali-
 ter agnoscat illud mysterium non esse
 contra prima principia naturaliter eviden-
 tia, an rectē censuratur, ac si tanti
 mysterii mysteria lādat, aut diminuat;
 an non potius contra infidelium de-
 risionem & despiciatū tueatur,
 & magnificē defendat.

Sublevis
 doctrina
 de Dei
 mirabili-
 bus.

A S S E R T I O II.

Salva diſtinctione Scoti in Deo, & creaturis, myſterium SS. Trinitatis, ſuppoſita etiam illius revelatione, ita adhuc excedit & ſuperat omne exemplum rerum creatarum, ut in aliqua earum, præter eſſe imaginis in Angelis, & homine, & præter eſſe veſtigii in aliis creaturis deprehenſum, ne caſſa quidem umbra illius reperiri valeat.

244. **H**æc Aſſertio eſt contra illos Authores, qui inferunt illud myſterium inveni in res creatas, quas diſtinctio Scoti in illis reperi-
Quare ex mente adverſariorum cenſetur diſtinctio Scoti.
 tum aſſimilet huic myſterio. Quare non ſolum cum Izquierdo ſuprà nu. 238. argumentantur dari in creaturis Trinitatem; ſed & quia v. gr. animal in homine ſecundum Scotum diſtinguitur ex natura rei ab illius rationalitate, jam ſicut in myſterio SS. Trinitatis, Deus Pater poteſt producere Filium, abſque eo quod producat naturam divinam, quantumvis realiter identificatam cum perſona Filii, quia, inquit, Natura divina non eſt omnimodò idem cum perſona Filii, ſed inter ſe vera aliqua diſtinctione diſtinguuntur, ita quia rationalitas eſt alia ab animalitate, poſſet produci animalitas, non producta rationalitate. Sæpè, fateor, ſummopere miratus fui, quod viri alioqui ſapientes & docti, hoc argumento diſtinctionem Scoti expugnandam ſuſceperint, & multò magis, quod inde aliquod SS. Trinitatis ſpecimen, in rebus creatis putaverint reperiri, conſequenter hac ex parte naturaliter inaccessibilem SS. illius myſterii celfitudinem evacuati; non advertentes, ſi id fieri poſſet, potiùs contingere in eorum doctrina, ſuppoſito, quod teneant nobiſcum hoc myſterium eſſe naturaliter indemonſtrabile, & tamen cum hoc, doceant titulo creati demonſtrabile eſſe, non dari in creaturis diſtinctionem ex natura rei formalem, aut virtuales intrinſecam, etſi hanc ſecundam judicent in Deo admit-
Extr. Deu. datur a ſe.
 tendam, arguuntque ſic contra *Subtilem*: ſi daretur diſtinctio intrinſeca, ſeu ex natura rei formalis in creatis, daretur etiam infinita Eſſentia & SS. Trinitas in creatis: Sequelam probant, quia quod Deus ſit infinitus in eſſentia, quandoquidem, ut Metaphyſica demonſtrat, omnis poſſibilis perfectio illi competit, arguitur titulo infinitudinis illi etiam competere intrinſecam virtutem, ratione cujus prædicentur contradictoria de eſſentia, & divinis relationibus, ſalva eorum inter ſe identitate reali, itaque arbitrantur cum *Perez Tract. de Deo, diſp. 1.* ſeipſulo finitudinis & creati demonſtrare non poſſe dari diſtinctionem virtuales intrinſecam, aut formalem Scoti ex natura rei in creatis, ne detur in creatura myſterium Trinitatis. Ex quo *fundamento ſic argumentor*: titulo finitudinis & creati demonſtratur, non poſſe dari myſterium SS. Trinitatis in creatis: ergo & titulo infinitu-

dinis & increati demonſtratur illud non repugnare, adeoque cum in Divinis quoad intrinſecam à poſſe ad eſſe ſit conſequentia, demonſtrativè oſtenditur, illud dari de facto, & tamen negant nobiſcum, quod valeat hoc myſterium demonſtrari. Conſeq. prob. ſi aliqua perfectio competere debet ſubſtantie, & quis demonſtret illam perfectionem non competere huic ſubſtantie, quia eſt corporea, quia eſt creata &c. hoc ipſo demonſtratur indubiè competere ſubſtantie increata, ſpirituali & incorporea: ergo cum velint ſe demonſtrare titulo creati non competere creatis diſtinctionem prædictam, ne detur in illis myſterium Trinitatis, & tamen competere alicui, cum omnis perfectio aut creato, aut increato competat enti, hoc ipſo demonſtrat illud myſterium competere Divinis. Viſumque non per *Scotiſtas*, ſed per *Opponentem* generari potiùs fidem & altitudinem huius myſterii, & rectè negari à *Scotiſtis*, quod ex diſtinctione aſſerta ſequitur infinitudo eſſentie, myſteriumve Trinitatis: econtrà ſi ex eo, quod Deus ſit infinitus in eſſentia, ſequitur debere etiam dari in illo diſtinctionem virtuales intrinſecam, eamque ob cauſam negandam neceſſariò in creaturis, jam oppo-
Extr. Deu. datur a ſe.
 nentes ſuo revincuntur argumento. Sed

Secundò dantur, & illi aſſerunt dari in creaturis tria unitertio realiter identificata, ſuntque paſſiones entis unitas, veritas, bonitas, quæ omninò aptiorem præferunt analogiam ad Trinitatis myſterium, quam noſtra diſtinctio; unitas enim appropriatur Patri, nam dicimus: Credo in unum Deum Patrem: Veritas Filio, qui eſt veritas: Ego ſum via, veritas, & vita. Bonitas Spiritui ſancto, cui appropriatur bonitas, illaque tria illo rectio, cui identificantur, eadem diſtinctione diſtinguantur, quæ illi diſtingui volunt à natura divina Patrem, Filium, & Spiritum S. ſcilicet ratione ratiocinata; ſed nemo exinde dicat myſterium SS. Trinitatis reſpondere & inniti in ente creato, cui talis ineſt Trinitas paſſionum, quo inſtinctu ergo tale quid de noſtra ſcribunt diſtinctione, quæ Scotus, & Scotiſtæ utuntur non ob aliam cauſam, quam ad difficultates explicandas huius myſteri, ob quam oppoſites utuntur diſtinctione ſua, utriusque via & diſtinctionis munus eſt oſtendere hoc myſterium non eſſe contranaturam, eſto in identitate reali contradictoria invol-

involvat, via Scoti identitatem extremorum contradictionis non evertit magis, quam illorum rationis, cur ergo illa potius hoc mysterium in creata invehit, quam via aliorum, non alia subest causa, quam quia sic volunt, & ardeat illis pro ratione voluntas. Sed

245° Probatur Assertio directè, ac ostenditur datà suppositione de non improducibili ex una parte, & datà suppositione identitatis realis unius cum altero ex altera parte, implicare unum produci non productum altero, consequenter & implicantiū esse quod reperiatur mysterium Trinitatis in creatis *primo*: Ratio à priori, ob quam Deus Pater producendo Verbum, non producit naturam divinam Verbo identificatam, est: quia natura divina est essentialiter non solum singularis, & unica numero; sed etiam ens à se, seu primum in toto ordine entium, consequenter est improducibilis, & improducta. Et quia simul secunda est, in divinis est aliquid improductum, & aliquid quod producit cum producente quoad naturam realiter idem, quoad suppositum verò realiter distinctum: atqui tale quid improducibile aut improductum in toto rerum ambitu infra Deum non reperiatur; cum nihil præter Deum sit ens à se, sed produci necesse sit, & quidem ex suppositione, quod aliquid v. gr. homo debeat existere, etsi concederetur gratis per identitatem realem prædicatorem essentialium in creatis secundum se, & ut sic, seu per essentialē connexionem gradus specifici cum generico animalitatis, & rationalitatis secundum se non stare, quin possit produci animalitas non producta rationalitate, gratis, inquam, etsi hoc falsissimè in creatis assereretur, quia tamen totum esse creaturæ, est ab alio esse, quod essentialiter denotat suppositionem de non improducibili, seu producibilitatis necessitudinem, sit ut implicantiā dicat, dari identitatem realem creatam in creatura, quæ admittat unam formalitatem produci non producta alteri, suppositio siquidem de necessariò produci, seu negatio improducibilitatis in ente, quod supponitur, & est necessariò identificatum alteri, & aliunde supponitur etiam quod debeat existere unum eorum, involvit necessariam similitudinem producibilitatis, siue comproductionem alterius. Secus est in divinis, ubi natura divina est improducibilis, & ens à se, filiatio illi realiter identificata ab alio producibilis scilicet à Patre, datà igitur hypothese, quod debeat existere animal rationale, cum totum totaliter sit ab alio, & totum realiter sibi idem, absolviè implicat produci animal, quin sit tale in specie & in individuo animal, aut esse principium intelligendi in homine sine principio sentiendi; ob talem comproducibilitatem enim, quæ intrinseca, & necessaria est, qui producit unum, etiam necessariò producit alterum, ut sit impossibile unum produci altero improducto. Neque insuper in toto rerum ambitu reperiatur aliquid, quod pluri-

bus realiter inter se distinctis identificetur: neque quod una res sit realiter distinctum alterius sibi secundum essentiam identificata principium, sicut Pater est Filius, & uterque Spiritus sancti. Neque consequenter quod secundum unam sui formalitatem nequeat produci, secundum aliam tamen sibi realiter identificatam possit produci, quemadmodum in divinis, ubi essentia manente simpliciter improducta, producitur Filius, & Spiritus sanctus, essentia realiter identificatus: ergo nequit illius mysterii specimen transferri ad res creatas & humanas, esseque manifestè falsum, quod per distinctionem Scoti illud invehatur in creaturas, consequenter Adversariorum conatus, quod, quia animalitas in homine formaliter ex natura rei distinguitur ab illius rationalitate, possit idè produci animalitas non producta rationalitate, sique in productione hominis eluceat productio Filii Dei, irritus est & caducus causalē siquidem propositionem, quod quia distinguuntur, idè unum producit alio improducto, unum communicatur, alio non communicato: communicatum non producit, productum & produciens non communicatur, falsam esse constat ex alijs, quia per distinctionem non obtrinetur principium communicandi, producendi vel non producendi, cum alijs non posset convinci, qui diceret Filio æterno communicatum intellectum, non communicatū voluntate: & Petrum eandem numero naturam posse communicare Paulo, quin Petreitas seu individuatō Petri communicetur, cō quod distinguatur ex natura rei à natura sua, quæ sunt absurda.

Probatur idem secundò directè contra 246°. *Izquierdi* rationem: In creaturis, inquit, reperiuntur plura ex natura rei inter se distincta in via Scoti, quæ tamen identificantur in uno tertio: ergo in creaturis reperiatur mysterium Trinitatis, ita, ut ejus difficultas evacuetur. Hoc argumentum supposita sententiā, quod relatio, & Essentia divina distinguantur solā ratione cum fundamento in re, vel virtualiter, vel quomodocunque velint, est simile huic: In creaturis reperiuntur plura ratione, siue virtualiter, siue aliter, juxta diversas Adversariorum opiniones, inter se distincta, quæ tamen identificantur cum uno tertio, à quo sic concipiuntur distincta; sicut concipitur distincta natura Patris à Paternitate, Filiatione, & Inspiratione: ergo (per *Izquierdo* & Adversarios, qui supponunt illam causalem, quia sunt distincta sicut in Deo, idcirco &c.) in creaturis reperiatur mysterium Trinitatis. Quidquid *Izquierdo* respondebit, illi Scotistæ reponere possunt, cum ex hoc, quod in creaturis ponatur similis distinctio aliquorum inter se realiter identificatorum in tertio, non licet os suum in calum ponere, quasi continuò possit inferri in sic distincta hujus specimen mysterii, sic enim reverà lingua eo-

Argum.
ad hominem.

rum pertransit in terra, dum falſum pro vero ſupponunt, videlicet ſtare per diſtinctionem, ut unum poſſit communicari non communicato altero, produci, non producto altero, dum item non penſant, quod Eſſentia divina ſit una numero ſubſiſtens in tribus ſuppoſitis realiter diſtinctis, cujus exemplum non habemus in creatis. Neque vident illam eſſentiam eſſe à ſe & improductam, & filiationem ei realiter identificatam eſſe productam: creatura verò v. gr. homo, conſtans animalitate, & rationalitate, eſt totaliter eus ab alio; & ex ſuppoſitione quod aliquid hominis metaphyſicè completi produci oporteat,

neceſſariò totus homo, & totus ab alio produci exigat. Atque ita licet in homine ſint prædicata contradictoria, quæ naturaliter ſupponunt diſtinctionem inter illa, minime tamen idè ſequitur poſſe produci ſecundum unum prædicatum, non producto altero. Et ſic diſcurrentes valde decipiuntur in præſuppoſitione ſuæ opinionis, & objectionis fundamento, quo ſupponunt iſtam cauſalem propoſitionem (ſi detur diſtinctio ex natura rei, ſi dentur contradictoria) in objectione incluſam, tenere per particulam, idcirco, quod falſiſſimum eſt.

ARTICULUS III.

In quo

Retunduntur argumenta in oppoſitum producta, in ipſos Adverſarios.

A S S E R T I O III.

Suppoſito quod Naturam divinam inter & relationes divinas, diſtinctio aliqua admittenda ſit, qualiſcunque demum ſtatuatur, Adverſarii non ſolum D. Thomam in eandem cenſuræ damnationem conjiciunt, in quam Scotum trahere fruſtrà conabantur; ſed & ipſi met junctis pedibus in eandem relabuntur.

247. **Q**UANTUM ad primum, Probatur comparando doctrinam Doctōis Subtilis cum doctrina Doctōis Angelici: ſuppoſito quod à diſtinctione formali, non originetur communicari, & non communicari, produci, & non produci in divinis, ut ſuprà: Probatur, inquam, diſtinctio Scoti, myſterium SS. Trinitatis credibilis, ac à contradictionis repugnancia immune reddi: atqui etiam D. Thomas ſimili doctrina jam dudum ante Scotum idem præſtuit: ergo ſi ex hac parte diſtinctio Scoti evacuet hoc myſterium, & D. Thomæ evacuat. Min. prob. S. Doctōr 1. d. 33. quaſt. 1. art. 1. quaerens utrum perſona, & Eſſentia in divinis ſint idem: Propoſuit ante ſecundum argumentum pro negativa ſic: *Aſſertio & negatio nunquam veriſicantur de eodem, veriſicantur autem de eſſentia, & perſona, quia eſſentia non eſt diſtincta, perſona eſt diſtincta: ergo eſſentia & perſona non ſunt idem.* Reſpondet: Dicendum, quod perſona, & Eſſentia, omnino re in divinis non diſtinguantur, unde oportet, &c. Et mox inſiſt. a. 2. *Quod omnino idem ſint in re eſſentia, & perſona.* Aſſert hic S. Doctōr realem identitatem inter Eſſentiam, & Perſonam, cui per omnia conſonat Doctōr Subtilis 1. p. d. 2. quaſt. 7. ubi poſtquam ad excludendam ab hoc myſterio contradictionis repugnanciam, ſuam dedi-

ſtinctionem in divinis mente aperuit, prævidet, (quia diſcretis verbis dixerat illam diſtinctionem eſſe ante mentis operam) perperam poſſe doctrinam ſuam accipi & trahi ad diſtinctionem ſtriçtè realem, quidnam intendere, verbis clariffimis illam mox explicaturus interrogat: *Sed nunquid hoc diſtinctio inter reals?* Ecce quot prævertit cogitatus & molimina modernorum. Reſpondeo. inquit, non eſt propriè realis actualis intelligenda, ſicut communiter dicitur realis actualis illa, quæ eſt diſtinctio rerum & in actu. Ubi ſicut & alibi expreſſè, ſalvâ diſtinctione ſua docet non ſed identitatem realem, inter divinam Eſſentiam, & relationes divinas: ergo excludit conſonanter cum D. Thomæ, diſtinctionem realem inter Eſſentiam, & Perſonam, & cum aſſertione identitatem realem inter illa, aſſertit & ille. Quod ut amplius & melius cognoſcas, reſt mecum ad D. Thomam, qui paulo poſt reatum ſuprà citatum ait: *Nihilominus tamen eſſentia & perſona diſtinguuntur ſecundum rationem;* putâ non ſecundum rationem fictam, quæ eſt per puram, & putam operam intellectus (ſcio enim, quod multi ſic eum interpretentur, cujus contrarium manifeſtum faciemus tract. ſeq. agendo de S. Thomæ ſeſſe ſecundum rationem, cui tamen rationi veritas re pro fundamento ſubſiſt. Notetur hic particu-

D Thom.
& Scotus
Par alleli.

Scotus.

la rationalis tamen. Nimirum S. Doctor se ipsum, quia de ratione ficta, & puta mentis opera poterat intelligi, qualiter intelligendus esset explicat. Et iterum mox infra subdit, dicens: *In divinis invenimus aliquid commune secundum rem, & aliquid proprium, si ergo ratio persona duo includit in divinis. Nomine ergo persona significatur Deus ut subsistens & proprium, sed nomine essentia significatur ut simpliciter, non autem ut subsistens, & significatur ut commune, sed nomine Paternitatis non significatur ut subsistens, sed ut proprium, non quidem ut distinctum, sed distinguens, & sic patet, quod persona re ab essentia, & proprietate, non differt, sed secundum rationem tantum, per quam utrumque significatur ut formale respectu persone, quantum ad duo quae sunt de intellectu persona, quia essentia significatur ut formae in quantum est subsistens, & proprietate ut formae ejus in quantum est proprium, vel incommunicabile. Agnoscit ergo S. Doctor in persona Patris duas rationes formales, unam communem essentiae, alteram propriam, nempe relationem Paternitatis distinguentem Patrem à Filio, & incommunicabilem. Audiatur jam Doctor Subtilis textum suum supra citatum sic prosequens: *Potest autem vocari differentia rationis, sicut dicit Doctor quidam* (puta S. Bonaventura, vel D. Thomas, qui ut statim vidimus, sic eam vocat) *non quod ratio accipitur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate rei, secundum quod quidditas est obiectum intellectus: quod coincidit cum verbis D. Thomae: Cui tamen veritas rei profundamento subsistat. Nec his contentus Subtilis, pro sua modestia omnem offensionis lapidem remoturus novâ interrogatione legentem excitat, dicens: Nunquid igitur debet concedi aliqua distinctio? Respondeo, inquit, melius est uti ista negativa, hoc non est formaliter idem, quam hoc est sic & sic distinctum. Nescio quâ meliori cautione distinctionem realem excludere potuisset inter essentiam, & personalitates. sed nonne, inquit, sequitur, A, & B non sunt idem formaliter: ergo sunt formaliter distincta; Respondeo, quod non oportet sequi, quia formalitas in antecedente negatur, in consequente affirmatur. Quod perinde est, ac si dicatur, hoc non est formalitas illius, seu inter hæc non est identitas formalis, identitate tamen reali non negata, eodem modo quo S. Thomas supra in persona ponit duas rationes formales, salvâ identitate secundum rem, seu reali, unam scilicet communem, quæ non sit ratio alterius, puta propriæ, nec vicissim propria sit ratio prioris vel communis: ut hoc nimirum verificetur, sufficit si una non sit ratio formalis alterius, seu ut Subtilis ait, ut non sit formaliter idem, seu formalitas illius. Quare si doctrina D. Thomæ, & Doctoris Subtilis, non in solo cortice verborum, sed secundum substantialem intellectum, in lancem posita, conferantur; deprehendet quisquis æquus Trutinator fuerit, illum po-**

nendo inter essentiam, & personalitatem suam distinctionem formalem, quæ salvâ identitate reali, seu illasâ identitate secundum rem, in mera non identitate formali consistit, nihil minus, nihil amplius, dixisse, & docuisse, quam dixit & docuit D. Thomas, & vicissim, ut fufius & ex professo Tract. seq. ostendetur. Denique sicut D. Thomas judicavit se clarè docuisse, non esse in Deo, & dei propositionibus repugnantiam, ut videre est supra ex rō & sic patet, & ex iis quæ ibi sequuntur: Ita Doctor Subtilis judicavit se clarè, & catholicè docuisse per suam distinctionem, ut in Deo de eadem entitate divina idem verè affirmetur, & verè negetur, absque repugnantia contradictionis; & ut mysterium SS. Trinitatis ita sit supra lumen naturale intellectus, ut non sit contra illud, & contra evidentissimum & firmissimum omnium principium: *Impossibile esse, ut idem simul sit, & non sit; & quod idem affirmetur de eodem, & sub eadem ratione idem negetur.* Cum ergo doctrina D. Thomæ non evacuet supernaturalitatem augustissimi hujus mysterii, gratis insultant Scoti; aut si Scoti opinio evacuet hoc mysterium, cur non & D. Thomæ, ambobus una? Distinctio Scoti non importat pluralitatem rerum, sed plures formalitates unius rei cum earû identitate reali: sive ut D. Thomas, cum identitate earum secundum rem: nec repugnat simplicitati divinæ: nec importat quaternitatem à Conciliis damnatam: nec impedit, quod minus verificetur alterum illud axioma: *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, ut vidimus supra quæst. 2. num. 222. & seq. præstatque uno verbo omnia commoda, quæ distinctio D. Thomæ, eamque ipsimet Adversarii probabilem censent, ut art. seq. referemus, ut quid igitur illam imperunt, quasi lædat hoc mysterium, propriam subvertentes doctrinam? pro quo

Probatur secunda pars, quod in propriam 248. sese involvant Adversarii censuram, in quo In omnium sententia, sicut & in omni schola certum opinione est, requiri in divinis distinctionem, quæ datur distinctio a- onem de fide, & alteram naturaliter eviden- liqua in- tem evidentiâ metaphysicâ, fides enim do- ter perso- cet in divinis contradictoria, scilicet commu- nalitatem nicari, & non communicari, generare, & non & essen- generari, producere, & non produc: Item lu- tiam. men naturale docet, impossibile esse idem de eodem respectu ejusdem affirmari, & negari posse: ergo ex hoc mysterio vera aliqua distinctio infertur, ita ut distinctio illa censeretur simpliciter revelata, juxta eorum sententiam, qui tene, revelatas esse à Deo implicite omnes veritates necessariò connexas cum una expressè revelata. Ex quo certum est in omnium sententia requiri in divinis distinctionem, qualiscunque demum illa sit, quæ funder contradictoria: vel sit ergo illa distinctio rationis ratiocinata: cum fundamento in re extrinseco, & penes connotata;

sive rationis ratiocinata cum fundamento in re intrinſeco, ſive virtualis, ſive æquivalentia, ſive perinde ita, ſive realis mediante tertio, ſive qualicumque demum illa ſit, aut nomen habeat, modò non ſit ſtrictè realis, quæ repugnat ſimplicitati divinæ, & definitionibus Eccleſiæ: ſit itaque diſtinctio qualis qualis eſſe poſſit, illa talis eſt, ut Arriaga dicat: *eam ferè eſſe de fide*. Jam, illa vel relinquit hoc myſterium in eadem obſcuritate, & difficultate, ut appareat non ſolum eſſe ſupra caput luminis naturalis, ſed inſuper contra lumen naturale, & contra prima principia luminis naturali evidentiffima, ita ut veritas fidei exitialis ſit veritati luminis naturalis, vel non ſic relinquit: ſi ſic, ut contra lumen naturæ, & contra prima principia, de eodem verificentur contradictoria, quorum contradictioni evitandæ inutilis ſit, jam manifeſtè patet, quòd illa velut otioſa, falſa, & ut non

Dilemma Adverſarios revincens.

doctrinalis extra ſcholarum ſubtleſſia ſit proſcribenda, & indigna nomine diſtinctionis, cum ad id, propter quod adinventum eſt, videlicet, ne ſit repugnantia contra lumen naturale, inidonea ſit, & non plus præſtet, quam nihilum, & negatio ſui. Si verò non relinquit hoc myſterium in ea repugnantia impoſſibilitate, ſed proſit ad contradictionis idem evitandum, jam ſuo illam ore judicant, quòd utique ſit proſcribenda, quia diminuit, & evacuat myſterium Trinitatis ad eum modum, quo illud evacuat diſtinctio Scoti, tollendo ſcilicet difficultatem, ex Trinitate Perſonarum in unitate eſſentiæ numerica reſultantem, cum non obſtante unitate Patris cum natura, Paternitas nõ communicetur, natura communicetur, Paternitas generet, eſſentia non generet, &c.

ARTICULUS IV.

In quo

Expenduntur & diluuntur argumenta Adverſariorum.

§. I.

De argumentis ſub num. 237. allatis.

249. **Q**Uæ ſuprà num. 237. allata ſunt argumenta, non adverſantur Scoto ſub ratione quaſiti principalis, ſeu ſecundum materiam ſubjectam huius Controverſiæ: quare aliò ſpectat ſolutio eorum, præſertim ultimi, quòd diſtinctio formalis nõ impediatur, quin Paternitas cõmunicetur Filio in ſenſu reali, cujus examen, propter graviffimam diſputationem huic difficultati annexam, hic non ingrediatur, ſed ex profeſſo parte ſecunda de hac agendum, ubi oſtendetur, eſſe diſtinctio formalis non impediatur communicationem realem, hoc enim impedimentum habetur aliundè, tamen non eſſe concedendum, Paternitatem realiter communicari Filio. Ad primum itaque argumentum, quo dicebatur, quòd diſtinctio Scoti non tollat difficultatem Trinitatis inter Naturam, & Perſonas in unitate numerica eſſentiæ, non eſt quòd respondeamus, cum hoc ipſum ultra totà hanc quaſtione contra alterius claſſis Authores luculenter probaverimus. Reſponderi tamen poſſet conformiter ad ſupradicta, hinc non rectè inferri, quòd diſtinctio inutilis, ſed potiùs inutilis doctrina, quæ fallaciam ſecundum non

Fallax doctrina inutilis eſt.

cauſam committit, exigendo effectum, & cauſa, ut cauſa, ut ex propoſito Anonymus de le apud Ricciolum, arguens Scoti diſtinctionem de inſufficientia, quia non tollit difficultates myſterii Trinitatis, quaſi verò non ſufficeret, quòd tollat unam de præcipuis difficultatibus, nimirum apparentem contradictionem, quæ videtur ſequi ex hoc myſterio, ſi nulla eſſet vera diſtinctio inter Eſſentiam, & Perſonam, & idem de eodem reſpectu juſdem affirmaretur, & negaretur, & idem ſub eadem ratione communicaretur eidem, & non communicaretur, produceretur, & non produceretur: hanc autem contradictionem diſtinctio Scoti evacuat, quòd certe eſt magnum emolumentum, ad faciendam huius myſterii credibilitatem, eſto non tollat difficultates alias lumen naturale ſuperagentes, & ſolà fide creditas. Ad ſecundum ſimiliter non eſt ut respondeamus, cum ille ſylogiſmus; *Hæc eſſentia eſt hæc Paternitas, hæc filiatio eſt hæc eſſentia*: ergo hæc filiatio eſt hæc Paternitas. *Suprà num. 231. ad Paralogiſmum ſit reductus.*

§. II.

De Argumentis sub n. 238. allatis.

250. **Q**uamvis ad secundam classis Argumenta, perspicuum est ex toto Articulo 2. & 3. ad n. 240. usque ad n. 248. includere quod nullius sint momenti; & quidem schola Scoti meliora expectasset argumenta, quam illud Bernal de Quieros, ab Elementario Philosophia (ut ait citatus Ricciolus c. 23. n. 265.) non referendum alumno, ex supposito non supponente, illud nimirum, quia affigit conditionali particula si ad instar illius qui dixit: Si caelum rueret, multa caperentur laude, nihil omnino valet, sed frivolo & areoso innixum fundamento. Si, inquit, ex alietate seu distinctione inter essentiam & filiationem veniret, quod eadem essentia daretur, seu quasi transiret ad Patrem manente filiatione in solo filio (praepostera est locutio, essentia enim potius transiret à Patre ad Filium) nihil prorsus esset Mysterii. Nondum docuit nos ubi in Scoto aut Scotistis legerit, venire ex sola distinctione ex natura rei, ut eadem numero essentia transeat à Patre ad Filium, & tamen absolute quasi ex certa & concessa hypothese loquitur, si veniret: ex certa inquam hypothese, cum aliis nil probaret argumentum; sed vel hic Author apud Scotum tale quid legit, vel non: si sic, locum prodat; si non legerit, nec unum, quod verissimum est, jota de hoc invenerit, nec unquam invenire poterit, nihilo-secius dicat, quod non sit singulare in Trinitate unum communicari altero non communicato, cum in creaturis quoque communicetur pluribus materia prima quam communicetur forma; ac proinde modum communicandi, & non communicandi in divinis secundum Scotum, non esse magis supra captum luminis naturae, nec admirabilem magis quam modum, quo communicatur materia prima pluribus formis non communicatis, & sic deprivilegiatur sua hoc mysterium singularitate; insolens est censura, non dissimilis aliorum imposturis, quas idem Bernal supra

Refellitur Bernal de Quieros. Controversia quarta, quaestione secunda, articulo tertio, num. centesimo nonagesimo secundo citatus, ob hanc distinctionem Scoti, in Scotum ejusque doctrinam à Novellis quibusdam Authoribus insubide prolata, tantoperè improbat. Quas, inquit, censuras non mirari nequeunt Scotista, ut à noviori & serventiori animo ad parca respiciente exortat. Additque: Nullatenus nostras praedictas in Scotum probo, mihi enim sufficit, ut hac distinctio formalis ex natura rei indemnis omnino servetur, quod eam defendendam totis viribus nunc florentissima Scotistarum schola suscipiat, ob quorum auctoritatem praecise probabilem esse permittam. Quae suae doctrinae, quod per distinctionem Scoti nihil singulare sit in Trinitate, unum communicari non communicato alio, & simile quid habeatur in creaturis etiam propè nihil existentibus ut est materia prima, non consonant, & Auctor dictorum suo-

rum immemor se suo jugulat gladio. Vel respondeat, quomodo non possint non mirari Scotista, talem illis notam inuri, quasi eva- cuent sua doctrina supernaturalitatem primi & summi Mysterii? aut quâ probabilitate talem probabilem esse permittit, quae non cap- tum fidei, sed fidem captivi captivat? profe- cto nulli Scotistarum hujusmodi doctrina probabilis est, quae admirabilem modum communicationis essentiae divinae, & non communicationis Paternitatis divinae realiter identificatae cum eadem essentia, in quo luma- na hujus Mysterii consistit Altitudo, per ad- instar ad infimam & informem detrudit creaturam. Sed apage, dicamus cum Ricciolio loco citato capite 23. numero 265. istas ne umbrati- les quidem similitudines dissimilissimas. Verè enim ne umbratiles quidem, & similitudines detractâ larvâ, quam praferunt, dissimilissimae sunt, docet schola nostra unam & eandem esse Essentiam divinam cum Personis, & ta- men illam communicari non communicatis Personis; in omni schola materia prima nec identificatur cum formis, nec anima cum corpore, quae ergo similitudo haec inter & il- lud Mysterium: nulla profecto, prorsus nulla. Et licet in entibus creatis stet distinctio cum identitate reali, quod autem stet in Deo unitas realis & identitas realis essentiae cum distin- ctione reali personarum hujus nullum in creatis habetur exemplum simile, neque id constet lumine naturali, sed solo lumine fidei, non ergo distinctio Personarum inter & es- sentiam & Paternitatem aliquid ad hoc con- fert. Sed misso de Quieros transeamus ad Ter- tium Argumentum, nam ad secundum quod proferebat & quierdo, nihil superest respon- dendum praeter ea quibus illud explosum est supra art. 2. Assert. 2. n. 244. ad n. 246.

Ad Tertium igitur nego sequelam Antece- dent. quod illa quae fundant contradictoria, sint realiter distincta. Ad illius probationem distingo majorem: quaecunque realiter op- ponuntur oppositione possibili, & à parte rei & compossibili cum verâ distinctione, talis talis oppositionis specie, concedo. Opposi- tione à parte rei impossibili, nego majorem, constat enim ex indubitata contradictorio- rum regula, quod licet oppositio contradi- ctoria possit objective dari in intellectu, qua- tenus ab illo concipitur per apprehensionem, ac juxta hunc conceptum possit voce & scrip- to significari in actu signato, nullatenus ta- men dari potest à parte rei salvâ naturâ con- traditionis: cum enim repugnantia de esse & non esse respectu ejusdem sit quasi definitio contradictionis, implicatorium est, ut idem sit & non sit secundum prorsus idem; contra quod ipsum lumen naturae tam efficaciter excipit, ut nulla detur instantia in contrarium. In eo siquidem consistit hujus oppositi-onis majoritas, quod sit omnium maxima, & tan- to major maximis respectu aliarum opposi- tionum inter se, quod illarum species salvâ es- sen-

Oppositio
contradi-
ctoria
omnium
sen-

*maxima
& quare.*

ſentiâ ſeu oppoſitionis naturâ, poſſit & intel-
leſtu concipi, & dari à parte rei; oppoſitio
contradictoria autem valeat quidem intel-
leſtu concipi, ſed minimè à parte rei dari. Un-
de fit oppoſitionem contradictoriam inter
oppoſitiones objectivè apprehenſibiles ma-
ximam videri, ſed inter oppoſitiones à parte
rei poſſibiles ſalvâ ſpecie earundem, non tam
maximam quàm nullam à parte rei eſſe. Hinc
quando dicitur per diſtinctionem contradi-
ctoria ſalvari, non intelligitur de contradi-
ctione ſalvandâ, ut aliqui abuſivè loquuntur,
ſed de eâ vitandâ, quare intenditur quidem
verè dari prædicatum affirmabile, & prædi-
catum negabile, ſed quòd mediante diſtin-
ctione non ſit repugnantia inter illa: ad hanc
autem evitandam non eſt opus diſtinctione
ſtrictim reali, minimâ ſiquidem, ſed verâ di-
ſtinctione intercedente, abſorbetur natura &
ſpecies contradictoriæ oppoſitionis, & ita
verificatur communicatio eſſentiæ, & non
communicatio Paternitatis, non tamen con-
tradictoriæ, quia non ſunt de eodem reſpectu
ejuſdem, intelleſtus tamen evidenter judicat,
quòd contradictoriæ eſſent propoſitiones, ſi
nulla eſſet diſtinctio inter ea: quia autem im-
poſſibile eſt, ut dentur à parte rei contradi-
ctoria, inferit evidenter opus eſſe aliquâ verâ
diſtinctione in eadem re, de quo fit affirmatio
& negatio, illam diſtinctionem verò eſſe rea-
lem, falſum eſt. Ex quibus liquet, quid ad mi-
norem dicendum: ſed quæ opponuntur contradi-
ctoriæ realiter opponuntur, oppoſitione merè
conceptibili per intellectum, conceditur; poſ-
ſibili à parte rei, id eſt, compoſſibili cum verâ
diſtinctione, ſalvâ ſpecie & natura oppoſitio-
nis contradictoriæ, Negatur minor. Ad pro-
bationem majoris, Nego paritatem; quia ma-
niſeſta eſt diſparitas inter oppoſitionem rela-
tivam & quæcumque aliam quæ poteſt à
parte rei dari ſalvâ oppoſitionis ſpecie, & inter
oppoſitionem contradictoriam, quæ licèt
poſſit objectivè in intellectu dari, nullatenus
tamen à parte rei ob impoſſibilitatem rea-
lem in eâ incluſam. Ex quibus alia ſolvitur in-
ſtantia, quâ inferitur oppoſitionem contradi-
ctoriam requirere diſtinctionem realem ex-
tremorum, cum omnis alia vera oppoſitio, ſi-
ve contraria, ſive relativa, ſive privativa ſit,
requirat diſtinctionem realem extremorum,
proinde & contradictoriam, & quidem tan-
tò magis quânto major eſt, imò maxima op-

poſitionum. Eſt enim illatio falſa; eſto enim
alia oppoſitiones in hoc ſint minores, quòd
non repugnet eas dari à parte rei, contradi-
ctionis oppoſitionem minimè; & in hoc ſenſu
major ſit: ille tamen, non iſta, majorem ſeu
ſtrictè realem requirit diſtinctionem. Nam
extrema oppoſitionis contrariæ v. g. calor &
frigus, album & nigrum, non poſſunt eſſe rea-
liter idem; neque oppoſita relativè, v. g. Pater
& Filius, cauſa & effectus; neque privativè
oppoſita, implicat enim negationem aut pri-
vationem realiter identificari enti poſitivo, v.
g. luci tenebras, in eodem aëre, & inſtanti tem-
poris ſimiliter eodem. igitur omnes iſtæ op-
poſitiones præſupponunt diſtinctionem rea-
lem, ſecus eſt de oppoſitione contradictoria,
quæ objectivè ab intellectu inter realiter iden-
tificata concipitur, non ut ſit, ſed ut per mini-
mam diſtinctionem non ſit. Sed de his aliis
fortè ſermo redibit.

Ad confirmationem negari poteſt an-
ced. quòd oppoſitio realis ſemper invenitur
inter realiter diſtincta, neque id ibi probatur,
eſto enim verum ſit, quòd ubi obviat relatio-
nis oppoſitio, ibi ſit realis diſtinctio, non ta-
men vice verſa, ubi eſt realis diſtinctio, infer-
tur rectè realis oppoſitio; illo gratis tamen
conceſſo, probandum fuisset formalitates
contradictoriæ oppoſitas eſſe realiter diſtin-
ctas, ut res à re, unde negatur aſſumptum,
quòd inter formalitates ex natura rei diſtin-
ctas obviat relationis oppoſitio, ad cujus pro-
bationem nego antecedes ex dictis Controv.
4. q. 2. a. 3. n. 179. ubi vidimus, quòd identitas
realis tales habitudines correlativas non ad-
mittat, & ſicut idem ſibi ipſi realiter non op-
ponitur, ita neque talis oppoſitionis corre-
lativæ extremum eſſe ad ſeipſum, ſi quis au-
tem ulterius contenderet ad talem oppoſi-
tionem fundandam ſufficere diſtinctionem
formalem ex natura rei, adeoque realiter iden-
tificata poſſe invicem opponi reali rela-
tione ſive producentis & producti, ſive limi-
titudinis & æqualitatis, ſive majoritatis & mi-
noritatis, & hac ratione inter riſibilitatem, v.
g. & rationalitatem concipiatur oppoſitio re-
lativa, huiusmodi non eſt realis, ſed rationis
tantum & ſecundum dici. Hæc breviter quia
de his ſermo redit alibi, & videri poſſunt de
iſdem Faber, Faventinus, Traſ. de Formalitati-
bus. Item Ricciolus in Appendice ad c. 24. Traſ.
de diſtinct. 313. §. 7.